

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÁT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
Școala Doctorală Educație, Reflecție, Dezvoltare

REZUMAT – TEZA DE DOCTORAT

**FORMAREA COMPORTAMENTULUI CIVIC LA ELEVII DIN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL GIMNAZIAL PRIN ÎNVĂȚAREA
BAZATĂ PE PROIECT.
APLICAȚII LA DISCIPLINA *EDUCAȚIA PENTRU
CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ*
(CLASA A VII-A)**

Conducător științific,
Prof. univ. dr. habil. Ion ALBULESCU

Doctorand,
Ciprian SIMUȚ

Cluj-Napoca, 2024

CUPRINS

LISTA TABELELOR.....	6
LISTĂ FIGURILOR	10
ABREVIERI.....	12
GLOSAR.....	12
INTRODUCERE.....	14
PARTEA I. FUNDAMENTAREA TEORETICĂ	21
CAPITOLUL I: CETĂȚENIA DEMOCRATICĂ ȘI EDUCAȚIA PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ.....	21
I.1. Clarificări conceptuale.....	21
I.1.1. Cetățenia democratică, cetățenia europeană, cetățenia globală, cetățenia digitală.....	22
I.1.2. Valori ale cetățeniei democratice	27
I.2. Dimensiuni ale cetățeniei democratice	30
I.2.1. Dimensiunea politică și juridică	30
I.2.2. Dimensiunea socială și culturală	32
I.2.3. Dimensiunea religioasă.....	34
I.2.4. Dimensiunea economică și ecologică.....	37
I.3. Conceptualizarea Educației pentru Cetățenie Democrată	38
I.3.1. Perspective generale	38
I.3.2. Rolul Educației pentru Cetățenie Democrată în societățile democratice.....	40
I.3.3. Relația dintre Educație pentru Cetățenie Democrată și Educația pentru Drepturile Omului	44
I.4. Obiectivele Educației pentru Cetățenie Democrată	49
I.4.1. Dezvoltarea competențelor civice	49
I.4.2. Încurajarea gândirii critice și a participării active	52

I.4.3. Promovarea cetățeniei active și informate.....	54
I.4.4. Înțelegerea și respectarea drepturilor omului	55

I.5. Aspecte curriculare57

I.5.1. Educația pentru Cetățenie Democratică în context european.....	57
---	----

I.5.2. Programa curriculară pentru disciplina <i>Educație pentru cetățenie democratică</i> (clasa a VII-a)	61
---	----

I.5.3. Elemente de educație pentru cetățenie democratică în Curriculumul școlar	63
---	----

CAPITOLUL II. DEZVOLTAREA COMPORTAMENTULUI CIVIC AL

ELEVILOR ÎN CONTEXT ȘCOLAR.....68

II.1. Semnificații conceptuale ale comportamentului civic68

II.1.1. Concepte fundamentale: comportament și educație civică/socială, participare civică, responsabilitate socială	68
---	----

II.1.2. Dimensiuni ale comportamentului civic	71
---	----

II.2. Fundamente teoretice ale dezvoltării comportamentului civic.....75

II.2.1. Teoria socială a învățării - Albert Bandura	75
---	----

II.2.2. Teoria dezvoltării cognitive - Jean Piaget	76
--	----

II.2.3. Teoria identității sociale - Henri Tajfel	78
---	----

II.3. Modalități de dezvoltare a comportamentului civic în context școlar79

II.3.1. Implementarea unui curriculum integrat pentru educație socială	79
--	----

II.3.2. Participarea elevilor la activități extracurriculare	82
--	----

II.3.3. Implicarea elevilor în procesul decizional la nivel de școală.....	83
--	----

II.3.4. Dezvoltarea parteneriatelor școală-familie-comunitate	85
---	----

II.3.5 Formarea comportamentului civic prin Învățarea Bazată pe Proiecte	87
--	----

II.3.5.1. Definiții ale Învățării bazate pe proiecte	87
--	----

II.3.5.2. Integrarea principiilor cetățeniei democratice în Învățarea bazată pe proiecte	88
--	----

II.4. Obstacole în dezvoltarea comportamentului civic în școală	91
II.4.1. Timpul limitat pentru predarea eficientă a conținuturilor programei.....	91
II.4.2. Pregătirea insuficientă a profesorilor și predare tradițională	93
II.4.3. Climatul școlar nefavorabil	95
II.4.4. Mediul familial nefavorabil.....	97

CAPITOLUL III: VALENȚELE EDUCAȚIONALE ALE ÎNVĂȚĂRII

BAZATE PE PROIECT.....99

III.1. Strategii de optimizare în clasă a învățării bazate pe proiect

III.1.1. Implicarea în proiecte relevante.....	99
III.1.2. Integrarea multidisciplinară	100
III.1.3. Învățarea prin colaborare	101
III.1.4. Implicarea în cauze sociale	103
III.1.5. Cultivarea unui climat școlar democratic	104

III.2. Beneficiile învățării bazate pe proiect

III.2.1. Implicarea civică activă	106
III.2.2. Gândirea critică și rezolvare de probleme	107
III.2.3. Dezvoltarea personală și socială	108

III.3. Evaluarea în contextul învățării bazate pe proiect

III.3.1. Evaluarea implementată în etapele proiectului	109
III.3.2. Evaluarea uneltelor proiectului	110
III.3.3. Evaluarea produselor proiectului	110
III.3.4. Auto-evaluarea și evaluarea colectivului de elevi	111

PARTEA A II-A: INVESTIGAȚIA EXPERIMENTALĂ

CAPITOLUL IV. DESIGNUL CERCETĂRII.....113

IV.1. Premisele cercetării

IV.2. Scopul și obiectivele cercetării.....114

IV.3. Întrebările de cercetare, ipotezele și variabilele cercetării.....115

IV.4. Loturile de subiecți implicați în cercetare.....	117
IV.5. Locul și perioada desfășurării	120
IV.6. Programul de intervenție	121
IV.7. Metodele și instrumentele cercetării.....	126
IV.8. Etapele cercetării.....	131
IV.8.1. Etapa pre-experimentală	132
IV.8.2. Etapa experimentală.....	133
IV.8.3. Etapa post-experimentală.....	135
IV.8.4. Etapa de retestare	135
IV.9. Considerații de etica cercetării.....	136
CAPITOLUL V. REZULTATELE CERCETĂRII EXPERIMENTALE	138
V.1. Rezultatele obținute în etapa pre-experimentală	138
V.2. Rezultatele obținute în etapa post-experimentală.....	169
V.3. Rezultatele obținute în etapa de retestare.....	211
CONCLUZII	251
BIBLIOGRAFIE.....	260
ANEXE.....	286

Cuvinte cheie: cetățenie democratică, educație pentru cetățenie democratică, comportament civic, cunoștințe civice, abilități civice, atitudini civice, implicare civică, identitate civică.

Argument

Teza de doctorat intitulată *Formarea comportamentului civic la elevii din învățământul gimnazial, prin învățarea bazată pe proiect: Aplicații la disciplina Educația pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a)* analizează impactul metodei învățării bazate pe proiect asupra dezvoltării comportamentului civic la elevii din clasa a VII-a. Într-o societate marcată de schimbări rapide și probleme sociale complexe, formarea comportamentului civic pentru crearea cetățenilor informați și implicați devine o necesitate. Educația pentru cetățenie democratică urmărește nu doar transmiterea de informații, ci și dezvoltarea capacității de a înțelege structurile administrative ale unui stat democratic, drepturile și obligațiile cetățenești. Disciplina contribuie la dezvoltarea competențelor civice ale elevilor prin metoda învățării bazate pe proiect, oferind experiențe educaționale bogate bazate pe colaborare și dialog informat.

Cercetarea este structurată în două părți: fundamentarea teoretică a conceptelor de cetățenie democratică și educație pentru cetățenie democratică, și partea experimentală. Prima parte clarifică terminologia de bază și analizează diversele dimensiuni ale cetățeniei, inclusiv aspectele politice, juridice, sociale, culturale, religioase, economice și ecologice. Obiectivele educației pentru cetățenie democratică sunt discutate, evidențiind importanța educației civice în formarea cetățenilor capabili să se implice responsabil în problemele societății.

Motivația tezei derivă din necesitatea îmbunătățirii metodelor de predare în educația socială și dorința de a depăși posibilele limitări ale sistemului educațional actual în promovarea comportamentului civic. Metodele tradiționale de predare nu reușesc întotdeauna să stimuleze implicarea și responsabilitatea socială esențiale pentru o cetățenie democratică funcțională și eficientă. Metoda învățării bazate pe proiect, cu abordarea sa interactivă și accentul pe participare, promite să adreseze aceste deficiențe prin implicarea elevilor în activități autentice și relevante, reflectând provocările reale ale comunității și societății.

Scopul tezei este de a investiga impactul programului de intervenție experimentală asupra formării comportamentului civic al elevilor din clasa a VII-a prin utilizarea metodei învățării bazate pe proiect. Cercetarea își propune să demonstreze eficiența acestei metode în dezvoltarea

competențelor civice necesare formării cetățenilor informați și responsabili. Programul de intervenție a fost conceput pentru a evalua și demonstra eficiența metodei învățării bazate pe proiect în Educația pentru cetățenie democratică, prezentând-o ca o alternativă interactivă la metodele tradiționale de predare.

Metodologia de cercetare adoptă abordări cantitative pentru a evalua eficiența programului de intervenție. Cercetarea urmărește elaborarea și implementarea unui program de intervenție axat pe formarea comportamentului civic prin învățarea bazată pe proiect. Un obiectiv principal este analiza modificărilor comportamentului civic al elevilor, realizând comparații între lotul experimental și cel de control la diferite momente de evaluare: pre-test, post-test și re-test. Alte obiective includ determinarea creșterii nivelului de cunoștințe civice, implicare civică, identitate civică, abilități civice și atitudini civice ale elevilor, identificarea mediului școlar (urban vs. rural) favorabil dezvoltării comportamentului civic și explorarea efectelor pe termen lung ale metodei.

Cercetarea aplică metode statistice precum testul t pentru eșantioane independente și perechi, analiza de varianță (ANOVA) și măsurarea consistenței interne a scalelor, asigurând o evaluare riguroasă a datelor colectate și validarea ipotezelor formulate. Instrumentele de cercetare includ un chestionar bazat pe Scala lui Likert în cinci trepte, utilizat pentru colectarea datelor referitoare la variabilele comportamentului civic, iar eșantionul de conveniență include 147 de elevi din clasa a VII-a, repartizați în loturi experimental și de control, asigurând o reprezentare diversificată a populației țintă.

Cercetarea stabilește un bază conceptuală în Capitolul I, intitulat *Cetățenie democratică și educație pentru cetățenie democratică*, în cadrul căruia explică cele două concepte, împreună cu alți termeni similari. Cetățenia în România este reglementată de Constituția României (2003), care definește cetățenia și drepturile cetățenilor într-un stat național, suveran și indivizibil. Constituția include drepturi și libertăți, promovează justiția, pluralismul politic și asigură egalitatea în fața legii. Aderarea României la Uniunea Europeană a extins drepturile cetățenilor români, incluzând libera circulație și participarea la alegerile europene. Cetățenia europeană promovează nediscriminarea și democrația reprezentativă.

Cetățenia globală este bazată pe educația pentru drepturile omului și dialog intercultural, în timp ce cetățenia digitală implică utilizarea responsabilă a tehnologiei, respectând drepturile

omului și diversitatea culturală. Implementarea cetățeniei digitale necesită acces la tehnologie, educație digitală și cunoașterea drepturilor și responsabilităților online.

În cadrul cercetării s-au analizat și valorile democratice, pornind de la ideea competenței civice, considerată de o importanță majoră într-o democrație, fiind legată de drepturile fundamentale ale omului și participarea la viața civică. Statul de drept asigură egalitatea în fața legii, promovând echitatea. Puterea cetățenilor constă în participarea activă la procesele democratice, responsabilizarea oficialilor și apărarea drepturilor prin diverse mijloace civice.

Într-o democrație, puterea cetățenilor și statul de drept sunt complementare, prevenind abuzurile și asigurând guvernarea în interesul public. Educația pentru cetățenie democratică subliniază protecția drepturilor fundamentale și promovează toleranța și respectul pentru diversitate. Responsabilitatea cetățenească implică participarea la procesele democratice și contribuția la bunăstarea comunității. De asemenea, cetățenii se tratează unii pe ceilalți cu respect, promovând o cultură a respectului reciproc, inclusiv prin combaterea discriminării. Susținerea diversității și incluziunii prin dialog contribuie la o mai bună înțelegere și apreciere a diferitelor perspective.

În cadrul cercetării s-au analizat câteva dintre dimensiunile cetățeniei, relevante pentru conceptul cetățeniei democratice și dezvoltarea Cetățenia democratică implică drepturi, responsabilități și obligații. Participarea activă în chestiuni civice și politice este esențială (Boje, 2015). Dimensiunea politică include drepturi fundamentale (dreptul la vot, libertatea de exprimare, libertatea de întrunire, dreptul de petiționare) și responsabilități politice (participarea la vot, informarea politică, angajarea în discurs civic, responsabilizarea oficialilor) (Annette, 2009; Mouffe, 2010). Cetățenii influențează deciziile prin participare activă, responsabilizând autoritățile (Houtzager & Acharya, 2011).

Dimensiunea juridică protejează drepturile și libertățile cetățenești prin Constituție și legi, asigurând egalitatea și un sistem de justiție corect (Devins & Fisher, 2015). Educația școlară, axată pe valori democratice, ajută elevii să înțeleagă aceste dimensiuni și să perceapă obligațiile cetățenești ca elemente ce consolidează drepturile și libertățile (Perveen & Awan, 2017). Cetățenia democratică include participarea la viața comunității, indiferent de fundalul social, economic sau cultural (Cornwall & Coelho, 2007). Accesul la educație, sănătate și deciziile politice formează competențele pentru cetățenia activă. Coeziunea socială creează un sentiment de apartenență, respectând diversitatea culturală (Parker, 2003; Saloojee, 2005).

Capitalul social, care include relațiile dintre cetățeni, susține funcționarea societății (Hooghe & Stolle, 2003). Voluntariatul și implicarea în societatea civilă (ONG-uri, mișcări sociale, grupuri comunitare) promovează angajamentul și participarea civică (Enslin & White, 2003; McLaverty, 2002). Media, independentă și etică, susține principiile democratice și responsabilitatea politică (Fenton, 2014).

Dimensiunea religioasă influențează valorile individuale și societale, integrându-se în sfera politică, legală și culturală. Valorile morale religioase susțin democrația prin promovarea justiției sociale, demnității umane și binelui comun (Jackson, 2007). Religia poate influența implicarea civică prin comunitățile religioase, care servesc ca liant social și politic (Hervieu-Léger, 2006).

Dimensiunea economică și ecologică susține comportamentul civic prin asigurarea bunăstării pe termen lung și crearea oportunităților pentru generațiile viitoare. O economie puternică oferă resursele necesare pentru participarea activă a cetățenilor în societate (Wolfe, 1944). Dezvoltarea durabilă protejează resursele naturale, promovând implicarea cetățenilor în managementul acestora (Stoll-Kleemann & Welp, 2006). Educația ecologică îmbunătățește înțelegerea problemelor de mediu și promovează activismul ecologic (Melo-Escrihuela, 2008). Educația economică ajută cetățenii să înțeleagă funcționarea economiei și să influențeze politicile economice publice (Parker, 2010).

Cetățenia democratică este un concept complex, integrat în sistemul educațional, în baza unor acțiuni la nivel național și european. Educația civică în România se bazează pe legislația internațională a Consiliului European, ONU și OSCE, care acoperă dreptul la educație, drepturile copilului și combaterea discriminării. Constituția României reflectă aceste drepturi și acordă prioritate reglementărilor internaționale (Velea et al., 2013). Legea educației naționale nr. 1/2011, Legea nr. 272/2004 și Legea nr. 116/2002 oferă cadrul legal pentru educația cetățeniei democratice, promovând valorile civice și morale și protejând drepturile copilului (Velea et al., 2013). Educația pentru Cetățenie Democratică (ECD) este integrată în toate nivelurile educaționale și extinsă la locul de muncă și în comunități, promovând cunoștințele civice pe tot parcursul vieții (Albulescu & Albulescu, 2018). ECD contribuie la formarea elevilor ca să devină cetățeni informați și activi, aplicând principiile învățate în școală pe tot parcursul vieții (Gaventa, 1995; Starkey, 2002).

Societatea civilă, incluzând mișcările sociale, organizațiile voluntare și ONG-urile, contribuie la menținerea unui sistem democratic eficient (Cohen & Arato, 2016). Consiliul

Europei a recunoscut importanța educației pentru cetățenie democratică și drepturile omului din 1997, subliniind rolul ONG-urilor în formarea comportamentului civic (Forum on „Civic Partnerships for Citizenship and Human Rights Education”, 2009).

Parteneriatele civice, incluzând ministere, autorități regionale, instituții educaționale și media, promovează cetățenia democratică și soluționează problemele pe care statul nu le poate adresa singur (Dunn & Hann, 2004). Aceste parteneriate sporesc încrederea în instituții și promovează stabilitatea comunităților (Raiker et al., 2019). Educația pentru cetățenie democratică combină teorii democratice și concepte despre cetățenie pentru a echipa cetățenii cu cunoștințele și abilitățile necesare participării active în viața democratică (Veldhuis, 1997). Cele două tipuri de educație sunt priorități pentru democrațiile europene, printre altele pentru că promovează participarea activă și protejează drepturile civile (Crick, 2010).

Carta Consiliului Europei privind ECD și EDO subliniază importanța educației în apărarea democrației și a statului de drept, concentrându-se pe drepturi, responsabilități și participare activă (Council of Europe Charter, 2017). Educația influențează atitudinile politice, iar familia joacă un rol semnificativ în formarea înțelegerii politice a copiilor (Sue & Marilyn, 2016). La nivelul UE, implementarea ECD și EDO în curriculumul școlar, de la preșcolar la universitar, contribuie la formarea cetățenilor activi (Felisa, 2015). Colaborarea dintre societatea civilă și stat este de importanță practică pentru succesul ECD și EDO, oferind soluții inovatoare și practice (Raiker et al., 2019).

Educația pentru cetățenie democratică dezvoltă competențe politice, sociale, culturale și economice. Competențele politice includ înțelegerea democrației, cetățeniei, structurilor politice și proceselor de decizie. Competențele culturale se axează pe tehnologia informației, experiențele interculturale și combaterea discriminării. Competențele sociale vizează combaterea excluziunii sociale, colaborarea între grupuri și securitatea națională. Competențele economice tratează economia de piață, cooperarea economică și drepturile consumatorilor. Veldhuis subliniază că educația trebuie să abordeze nevoile cetățenilor și problemele sociale, adaptând metodele didactice pentru implicarea activă a elevilor.

Participarea civică necesită gândire critică și acțiuni responsabile. Elevii trebuie să dezvolte cunoștințe temeinice și abilități democratice prin experiențe practice (Sibbett, 2016). Planificarea participării civice este esențială pentru gestionarea eșecurilor și interacțiunii eficiente cu toate părțile implicate (Giroux & McLaren, 2011). Gândirea critică este o

componentă utilă pentru participarea eficientă în societate, mediile educaționale fiind capabile să promoveze responsabilitatea și sentimentul apartenenței la comunitate (ten Dam & Volman, 2004).

Cetățenia activă implică participarea cetățenilor în comunități și respectarea demnității umane (Consiliul Europei). Educația de calitate pentru cetățenie democratică dezvoltă competențe democratice și interculturale. Informarea corectă și implicarea civică sunt fundamentale pentru consolidarea democrației. Factori importanți sunt educația, mediile de informare și organizațiile civice (Zembylas, 2022). Educarea critică a cetățenilor ajută la filtrarea surselor de informare și la evitarea efectelor negative ale mass-mediei (Çakmaklı, 2016).

Înțelegerea și respectarea drepturilor omului începe în cadrul educațional, influențată de educația primită în familie și comunitate. Prin educație, elevii învață să aprecieze valorile democratice și să dezvolte principii morale (Sibbett, 2016). În România, aceste valori sunt predate prin Educația pentru cetățenie democratică (Programa școlară pentru disciplina Educație socială, clasele a V-a - a VIII-a, 2017). Drepturile omului sunt integrate în viața cotidiană, care este un aspect determinant pentru democrație (Kirchschlaeger, 2014). Respectarea drepturilor depinde de fiecare individ, iar educația ajută la combaterea discriminării și promovarea unui sistem de justiție corect. Elevii sunt încurajați să fie activi în comunitate, dezvoltându-și abilitățile și perspectivele privind drepturile și responsabilitățile civice (Spaiser et al., 2014). Votul, respectul față de lege și participarea în viața comunității sunt esențiale pentru consolidarea drepturilor cetățenești (Waghid, 2007).

Curriculumul național din 1998/1999 este principalul instrument pentru predarea ECD/EDO în România, incluzând educația formală și non-formală, de la preșcolar până la postliceal. La nivel european, conceptul de cetățenie acoperă identitatea europeană, educația pentru țările UE și cetățenia Uniunii Europene. Cetățenia europeană, promovată de Consiliul Europei și Asociația Europeană a Cadrelor Didactice, a fost consolidată prin diverse tratate și inițiative, culminând cu Tratatul de la Lisabona din 2009, care a promovat participarea cetățenilor și transparența decizională.

Disciplina Educație socială, parte din programa școlară pentru clasele V-VIII, dezvoltă competențe civice prin teme precum gândirea critică, drepturile copilului, educația interculturală și educația economico-financiară. Programa este structurată pe competențe generale și specifice, metode didactice, activități de învățare și conținuturi, utilizând învățarea bazată pe proiect pentru

a încuraja implicarea elevilor și aplicarea cunoștințelor în viața reală. Documentele relevante includ Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului și Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului.

Curriculumul preșcolar din 2008 și programele ulterioare au subliniat importanța educației timpurii. Principiile UNICEF pentru România includ interesele copilului, demnitatea, egalitatea, dezvoltarea fizică și psihică, protejarea familiei și calitatea educației. Educația preșcolară formează valori morale și sociale, iar obiectivele civice pentru preșcolari includ respectarea normelor de comportament și recunoașterea diversității. Programa pentru ciclul primar introduce educația civică în clasele a III-a și a IV-a, axându-se pe competențe de integrare în comunitate și dezvoltare moral-civică. Evaluarea este continuă și formativă, prin proiecte, portofolii și autoevaluări, concentrându-se pe aplicarea cunoștințelor în situații reale de viață.

În *Capitolul II. Dezvoltarea comportamentului civic al elevilor în context școlar*, se conturează elementele constitutive ale comportamentului civic, format în context școlar. Comportamentul civic stă la baza modului în care elevii conceptualizează participarea activă într-o societate democratică. Cercetarea subliniază rolul școlii în formarea comportamentului civic al elevilor, pregătindu-i pentru implicare conștientă și responsabilă în societate.

Educația civică și socială sunt interconectate, punând accent pe funcționarea structurilor guvernamentale și promovarea binelui comun. Școala pregătește elevii pentru participarea activă în societate, studiind drepturile și obligațiile cetățenești și formând abilități necesare implicării în comunitate (Boulding, 1990; Lisman, 2012). Educația socială extrage informații din științele sociale pentru a răspunde nevoilor elevilor și comunității, punând accent pe relațiile sociale și empatie (Camicia, 2023; Moss & Petrie, 2019). Comportamentul civic, dimensiunea activă a cetățeniei, se manifestă prin participare și responsabilitate, formându-se în școală prin educație deliberată într-un sistem democratic (Villareal et al., 2023).

Competențele civice includ cunoștințe, abilități și atitudini, împărțite în dimensiuni afective și cognitive (Hoskins et al., 2008). Aceste competențe permit participarea activă și înțelegerea conceptelor de democrație, justiție și cetățenie. Aptitudinile necesare includ gândirea critică, respectul pentru drepturile omului și capacitatea de a colabora în medii multiculturale (European Union, 2006). Competențele sociale se axează pe bunăstarea personală și socială, comunicare

eficientă și empatie, sprijinind cultura civică și participarea activă (Nunez Cubero & Perez, 2013).

Teoria Socială a Învățării (TSI) elaborată de Albert Bandura subliniază importanța contextelor sociale în învățare. Elevii își dezvoltă comportamente prin observarea adulților și a consecințelor acțiunilor acestora. Procesele cognitive esențiale includ atenția, retenția, reproducerea și motivația (Shodiqin & Junaidi, 2022). Comportamentul civic poate fi dezvoltat prin modele de implicare socială oferite de profesori și comunitate. Jean Piaget, în Teoria Dezvoltării Cognitive (TDC), susține că dezvoltarea cunoașterii copiilor se realizează prin interacțiunea cu lumea înconjurătoare, structurat pe etape distincte: senzorio-motorie, preoperațională, operațiilor concrete și operațiilor formale (Pakpahan & Saragih, 2022). Etapele dezvoltării cognitive contribuie la formarea comportamentului civic prin dezvoltarea gândirii critice și a empatiei. Henri Tajfel și John Turner au dezvoltat Teoria Identității Sociale (TIS) pentru a explica influența apartenenței la un grup asupra comportamentului. Conceptele-cheie includ identitatea socială, in-group și out-group, și identitatea socială pozitivă (Trepte & Loy, 2017). TIS subliniază puterea statutului de membru al unui grup și influența acestuia asupra ordinii sociale, loialitatea față de grup și implicarea în activități civice.

Curriculumul integrat combină diverse arii de studiu pentru a oferi elevilor o perspectivă aplicabilă în viața reală, promovând gândirea critică, colaborarea și rezolvarea problemelor (Mara, 2017). Componentele cheie includ interdisciplinaritatea, multidisciplinaritatea și transdisciplinaritatea, organizând învățarea în jurul temelor de interes pentru elevi (Clark & Wallace, 2015). Implementarea acestui curriculum poate fi provocatoare pentru profesori, necesită cooperare și pregătire suplimentară (Moreira dos Santos et al., 2020). Modelul „service-learning” (SL) integrează obiectivele educaționale cu implicarea comunitară, oferind elevilor experiențe pragmatice prin colaborarea cu organizații locale, aplicând teoria în activități practice precum voluntariatul (Smith et al., 2013).

Activitățile extracurriculare oferă oportunități educaționale practice, esențiale pentru implicarea activă în școală și comunitate. Participarea la îngrijirea spațiilor verzi, organizarea locurilor de joacă și monitorizarea politicilor comunitare dezvoltă abilități civice și un sentiment de apartenență (Levin-Goldberg, 2009). Implicarea elevilor în procesul decizional la nivelul școlii le permite să înțeleagă funcționarea instituțiilor educaționale și să perceapă structurile democratice. Consiliul școlar al elevilor, ales prin vot secret, are rol consultativ și de

reprezentare a intereselor elevilor, promovând comportamente democratice (Ordinul nr. 4742 din 10 august 2016).

Parteneriatele școală-familie-comunitate sunt esențiale pentru formarea comportamentului civic și responsabilității comunitare. Acestea contribuie la implicarea membrilor comunității în acțiuni comune, consolidând sentimentul de apartenență și promovând diversitatea, toleranța și responsabilitatea (Stefanski et al., 2016). Proiectele civice planificate de școli, susținute de comunitate și organizații, ajută elevii să adreseze problemele reale prin voluntariat și serviciu comunitar (Hands, 2008). Membrii comunității devin mentori pentru elevi, dezvoltându-le sentimentul de valoare și apartenență (Bryan & Henry, 2008).

Colaborarea în aceste parteneriate întărește relațiile și contribuie la formarea capitalului social, esențial pentru implicarea activă în comunitate (Lowe, 2021). Acțiunile comune sprijinite de instituții întăresc coeziunea și reziliența comunității (Sanders & Epstein, 1998). Parteneriatele promovează principiile democratice, conectând școala la viața comunității și folosind resursele pentru a consolida relațiile și valorile democratice (Nicotera, 2008). Implicarea elevilor în rezolvarea problemelor comunității întărește sentimentul de apartenență față de comunitate.

Învățarea bazată pe proiecte (IBP) este o metodă constructivistă în care elevii construiesc cunoașterea prin activități sociale, incluzând sarcini integrate în curriculum, investigații și proiecte realiste centrate pe elevi. IBP stimulează motivația, dezvoltă abilități de muncă în echipă, gândire critică și interes pentru subiectele studiate. Principiile IBP includ întrebarea centrală, obiectivele învățării, practicile științifice, colaborarea, utilizarea tehnologiei și crearea unui produs final (Walker et al., 2015; Diffily, 2002; Alacapinar, 2008; Krajcik, 2015).

Principiile cetățeniei democratice, precum egalitatea, participarea activă, domnia legii, respectarea drepturilor omului, toleranța și gândirea critică, pot fi integrate în IBP prin: promovarea drepturilor și responsabilităților civice/sociale, astfel încât elevii învață să analizeze informații și să evalueze politici publice, dezvoltând empatia și responsabilitatea socială (Battistoni, 1997); rezolvarea problemelor sociale, prin care elevii investighează probleme reale din comunitatea lor, stimulând cetățenia activă și colaborarea pentru binele comun (Gottlieb & Robinson, 2006); colaborarea și implicarea în procese democratice care îi învață să negocieze și să accepte compromisuri, găsiind un teren comun (Howe & Covell, 2009) și organizarea și respectarea regulilor democratice, care creează reguli clare pentru comunicare și soluționarea conflictelor, învățând importanța procedurilor democratice (Johnson & Johnson, 2016).

Timpul limitat pentru Educația socială afectează negativ dezvoltarea comportamentului civic, ducând la înțelegerea superficială a drepturilor și obligațiilor cetățenești și limitând gândirea critică și rezolvarea problemelor (Morrison et al., 2019; Ersoy, 2014). Expunerea insuficientă la valorile democratice reduce abilitatea elevilor de a face față problemelor din comunitate și de a se implica activ (Naval et al., 2002; Robertson, 2008). Pregătirea insuficientă a profesorilor și metodele tradiționale de predare afectează negativ dezvoltarea comportamentului civic. Elevii nu vor dezvolta gândirea critică și abilitățile practice necesare pentru implicarea activă (Hinchey & Konkol, 2021). Programele de pregătire continuă pentru profesori și colaborarea cu experți pot remedia aceste deficiențe (Rosenblum, 2020).

Un climat școlar nefavorabil, caracterizat de violență, bullying și excluziune, afectează negativ comportamentul civic al elevilor (Dipaola & Tschannen-Moran, 2001). Lipsa de încredere și nedreptatea reduc colaborarea și sentimentul de apartenență, slăbind idealurile democratice (Eckstein & Noack, 2014). Problemele familiale, precum decesul părinților, divorțul violent și abuzul, afectează negativ dezvoltarea copilului și comportamentul civic. Neglijența și abuzul duc la o imagine de sine distorsionată și la lipsa încrederii în propriile abilități, reducând implicarea în activități civice (Gimpel et al., 2003; Higgins & McCabe, 2003). Implicarea instituțiilor și organizațiilor specializate poate oferi resurse pentru a corecta aceste disfuncționalități (Ochoa-Becker, 2006).

În *Capitolul III. Valențele educaționale ale învățării bazate pe proiect*, se explică optimizarea învățării bazate pe proiect (IBP), care se realizează prin strategii eficiente: implicarea în proiecte relevante, integrarea multidisciplinară, promovarea colaborării, implicarea în cauze sociale și cultivarea unui climat școlar democratic. Aceste abordări formează comportamentul civic și pregătesc elevii pentru participarea în societate.

Proiectele relevante conectează clasa cu comunitatea, transformând educația în act semnificativ. Elevii devin participanți activi, dezvoltând responsabilitatea și empatia prin inițierea, executarea și controlul acțiunilor de cercetare și implementare (Boss & Larmer, 2018). IBP pregătește elevii pentru gândirea sistemică și holistică. Problemele sociale complexe necesită cunoștințe din știință, istorie, politică și economie, încurajând găsirea rădăcinii problemelor și propunerea de soluții variate (Drake & Burns, 2004).

IBP dezvoltă abilitățile de colaborare, transformând clasa într-un sistem democratic la scară redusă. Elevii negociază roluri, administrează sarcini și rezolvă conflictele, pregătindu-se pentru participarea civică reală. Proiectele implică elevii în cauze sociale, dezvoltând identitatea civică și responsabilitatea. Elevii identifică probleme civice, formulează soluții și colaborează cu membrii comunității și instituțiile de stat, dezvoltând abilități de navigare a spațiului public și înțelegere a dinamicii puterii politice. Implementarea unui sistem democratic la clasă permite elevilor să înțeleagă și să se implice activ în comunitățile lor. Discuțiile deschise într-un mediu sigur facilitează exprimarea liberă și stabilirea consensului, dezvoltând abilități de comunicare eficientă și colaborare.

Învățarea bazată pe proiecte formează cetățeni activi și implicați în rezolvarea problemelor sociale. Elevii își dezvoltă abilități, convingeri și comportamente necesare abordării problemelor complexe prin responsabilitate și inițiativă. Implicarea civică se axează pe acțiuni concrete și impact pozitiv (Farmer et al., 2019). Proiectele educaționale dezvoltă gândirea critică și abilitățile de rezolvare a problemelor. Elevii învață să definească problemele, să analizeze informațiile relevante, să genereze soluții și să implementeze cea mai eficientă soluție, urmând evaluarea rezultatelor (Pratiwi & Wuryandani, 2020).

Proiect: Cetățeanul include evaluarea finală concentrată pe valori, atitudini, abilități și înțelegerea critică. Ghidul sugerează trei metode de evaluare: comportamentele elevilor pe parcursul proiectului, evaluarea produselor și auto-evaluarea reflectivă. Evaluarea competențelor cetățenești se realizează în etapele proiectului: design și planificare, implementare și prezentare. Evaluarea uneltelor proiectului implică rubrici de performanță, jurnale de reflecție și feedback intercolegial. Evaluarea produselor include campanii de conștientizare, soluții propuse și comunicarea cu autoritățile locale, concentrându-se pe capacitatea elevilor de a redacta și disemina informații și de a gândi critic. Auto-evaluarea și evaluarea între colegi ajută elevii să identifice punctele tari și slabe, să consolideze comportamentele pozitive și să îmbunătățească cele negative, încurajând dialogul și dezvoltarea competențelor cetățenești pe termen lung.

În *Capitolul IV. Designul cercetării* sunt prezentate contextul actual al educației și al dezvoltării societății, revizuirea și adaptarea metodelor de predare a conceptelor legate de comportamentul civic și cetățenia democratică devin o practică utilă. Aceste concepte necesită nu doar o reîmprospătare teoretică, ci și o aplicare practică adecvată, care să rezoneze cu valorile

și provocările societății de astăzi. *Cercetarea pornește de la premisa că familia și comunitatea nu sunt pregătite să ofere informațiile necesare pentru formarea și dezvoltarea comportamentului civic, ceea ce sugerează necesitatea unor intervenții educaționale bine structurate.*

Proiectarea și implementarea unui program de intervenție pentru determinarea comportamentului civic al elevilor de clasa a VII-a este o opțiune viabilă, având în vedere provocările contemporane ale societății democratice. Într-o lume caracterizată de schimbări rapide, complexe și adesea imprevizibile, este de dorit ca tinerii să fie nu doar informați, ci și formați pentru a deveni cetățeni activi, responsabili și implicați în viața comunității lor. Studiile arată că metodele tradiționale de predare nu reușesc întotdeauna să dezvolte aceste competențe esențiale, motiv pentru care abordări inovative, precum învățarea bazată pe proiect, se prezintă ca opțiuni pertinente. Acest program de intervenție are rolul de a oferi elevilor oportunități autentice de a-și dezvolta cunoștințele, abilitățile și atitudinile civice într-un mod practic și relevant, încurajând participarea activă și reflecția critică asupra problemelor reale ale societății.

Scopul tezei este de a investiga impactul formativ al unui program de intervenție experimentală orientat spre formarea comportamentului civic al elevilor, prin utilizarea metodei învățării bazate pe proiect cu aplicabilitate la elevii din clasa a VII-a.

Obiectivul general al cercetării experimentale intitulat *Formarea comportamentului civic în educația pentru cetățenie democratică, prin învățarea bazată pe proiecte (Clasa a VII-a)* este de a proiecta, dezvolta, implementa și evalua eficiența unui program de intervenție destinat elevilor de clasa a VII-a. Acest program urmărește să promoveze formarea comportamentului civic în școli și în comunitățile din care provin elevii. În vederea atingerii acestui obiectiv general, cercetarea se axează pe următoarele obiective specifice:

- O1. Elaborarea și implementarea programului de intervenție experimentală, care să favorizeze formarea comportamentului civic al elevilor.
- O2. Analiza modificărilor obținute în urma implementării programului de intervenție asupra formării comportamentului civic al elevilor, comparând rezultatele lotului experimental cu cele ale lotului de control și determinând diferențele semnificative între mediile acestor grupuri la momentele de evaluare pre-test, post-test și re-test.

- O3. Determinarea creșterii nivelului de cunoștințe civice, a implicării civice, a identității civice, a abilităților civice și a atitudinilor civice după implementarea programului de intervenție (post-test) comparativ cu nivelul inițial (pre-test), evidențiind eficacitatea metodei de predare prin proiecte.
- O4. Identificarea mediului școlar (urban vs rural) în care elevii dezvoltă în cea mai mare măsură cunoștințe civice, implicare civică, identitate civică, abilități civice și atitudini civice, ca urmare a implementării învățării bazate pe proiecte.
- O5. Identificarea efectelor pe termen lung ale învățării bazate pe proiecte asupra nivelului de cunoștințe civice, a implicării civice, a identității civice, a abilităților civice și a atitudinilor civice ale elevilor (post-test și re-test).
- O6. Formularea de soluții metodologice practice prin implementarea învățării bazate pe proiecte, care să sprijine creșterea cunoștințelor, abilităților, atitudinilor și identității civice ale elevilor, îmbunătățind astfel practica educațională în cadrul disciplinei *Educație pentru Cetățenie Democratică*.

În acord cu prezenta cercetare, demersurile investigative sunt ghidate de următoarele întrebări de cercetare, menite să clarifice și să faciliteze înțelegerea impactului programului de intervenție asupra formării comportamentului civic al elevilor:

1. Cum se poate interveni pentru a forma comportamentul civic al elevilor din clasa a VII-a, măsurat prin cunoștințe civice, implicare civică, identitate civică, abilități civice și atitudini civice?
2. În ce măsură metoda învățării bazată pe proiecte este eficientă în formarea comportamentului civic la elevii clasei a VII-a?
3. În ce măsură metoda învățării bazată pe proiecte contribuie la menținerea comportamentului civic pe termen lung în comparație cu metodele tradiționale de predare?

În vederea atingerii obiectivelor propuse și pentru a răspunde la întrebările de cercetare, teza își propune să testeze următoarele ipoteze:

Ipozeza generală: Utilizarea învățării bazate pe proiecte în cadrul predării disciplinei *Educație pentru Cetățenie Democratică*, la elevii din clasa a VII-a, contribuie semnificativ la formarea comportamentului civic ale elevilor.

Ipozeza specifică 1: Utilizarea învățării bazate pe proiecte în cadrul predării disciplinei *Educație pentru Cetățenie Democratică*, la elevii din clasa a VII-a, contribuie semnificativ la creșterea nivelului de cunoștințe civice ale acestora.

Ipozeza specifică 2: Utilizarea învățării bazate pe proiecte în cadrul predării disciplinei *Educație pentru Cetățenie Democratică*, la elevii din clasa a VII-a, contribuie semnificativ la creșterea nivelului de implicare civică al acestora.

Ipozeza specifică 3: Utilizarea învățării bazate pe proiecte în cadrul predării disciplinei *Educație pentru Cetățenie Democratică*, la elevii din clasa a VII-a, contribuie semnificativ la creșterea nivelului de identitate civică al acestora.

Ipozeza specifică 4: Utilizarea învățării bazate pe proiecte în cadrul predării disciplinei *Educație pentru Cetățenie Democratică*, la elevii din clasa a VII-a, contribuie semnificativ la creșterea nivelului dezvoltare al abilităților civice ale acestora.

Ipozeza specifică 5: Utilizarea învățării bazate pe proiecte în cadrul predării disciplinei *Educație pentru Cetățenie Democratică*, la elevii din clasa a VII-a, contribuie semnificativ la creșterea nivelului de dezvoltare al atitudinilor civice ale acestora.

Variabila independentă: implementarea sistematică a învățării bazate pe proiecte în procesul educațional, ca element central al programului de intervenție.

Variabilele dependente: comportamentul civic, care se manifestă prin:

- nivelul cunoștințelor civice;
- nivelul de implicare civică;
- nivelul de identitate civică;
- nivelul abilităților civice;
- nivelul atitudinilor civice.

Cercetarea a implicat un eșantion de 147 de elevi din clasa a VII-a, repartizați în două loturi distincte: lotul experimental și lotul de control. Acest eșantion a fost selectat folosind metoda eșantionului de conveniență, datorită accesibilității și disponibilității elevilor în cadrul

temporal și logistic impus de calendarul școlar și de programul de cercetare. Selecția elevilor a ținut cont de asigurarea unei diversități reprezentative în ceea ce privește mediul școlar, incluzând elevi din mediul urban și rural. Eșantionul a fost compus din 75 de elevi în lotul experimental și 72 de elevi în lotul de control. Această repartizare a fost realizată pentru a permite o comparație riguroasă a impactului programului de intervenție bazat pe metoda învățării bazate pe proiect (IBP) asupra comportamentului civic al elevilor.

Tabelul IV.1. Descrierea lotului de subiecți

Lotul cercetării Mediul școlar	Clase experimentale	Clase de control	Numărul total de clase	Numărul total de elevi
Mediul urban	29 elevi	29 elevi	4 clase	108 elevi
	23 elevi	27 elevi		
Mediul rural	21 elevi	18 elevi	2 clase	39 elevi
TOTAL	73 elevi	74 elevi	6 clase	147 elevi

Cercetarea experimentală privind formarea comportamentului civic la elevii de clasa a VII-a s-a desfășurat pe parcursul anului școlar 2022/2023, în două instituții de învățământ din județul Bihor: Liceul Onisifor Ghibu din Oradea, din mediul urban, și Școala Gimnazială din Oșorhei, din mediul rural. Alegerea acestor locații a fost motivată de necesitatea de a compara efectele intervenției educaționale în contexte socio-economice diferite, oferind astfel o perspectivă comprehensivă asupra influențelor mediului școlar asupra dezvoltării comportamentului civic. Cercetarea a început în septembrie 2022, cu prezentarea proiectului doctoral și a etapelor experimentale forurilor decizionale din cele două școli. În perioada 3-7 octombrie 2022, cadrul didactic a selectat lotul experimental și lotul de control al elevilor cuprinși în cercetare și a conceput un program de intervenție pentru îmbunătățirea comportamentului civic al elevilor. În intervalul 10-14 octombrie 2022, s-a implementat etapa pre-testării la clasele experimentale și de control și s-a prezentat calendarul de lucru cadrelor didactice. Între 17-21 octombrie 2022 s-au desfășurat activitățile de pregătire ale colectivelor de elevi. În perioada 31 octombrie 2022 - 6 aprilie 2023, s-au implementat proiectarea, desfășurarea

și monitorizarea lecțiilor, iar la finalul acestei perioade s-a realizat etapa post-testului la clasele experimentale și de control. Etapa re-testării s-a desfășurat între 11-22 septembrie 2023, pe fondul grevei cadrelor didactice de la sfârșitul anului școlar 2022/2023, re-testarea fiind realizată la începutul următorului an școlar 2023/2024. Aceste perioade și locații au fost esențiale pentru a asigura o implementare riguroasă și o evaluare detaliată a programului de intervenție, permițând o analiză detaliată a influențelor contextuale asupra formării comportamentului civic la elevi.

Scopul principal al programului de intervenție a fost acela de a dezvolta și consolida comportamentul civic al elevilor din clasa a VII-a, prin utilizarea metodei învățării bazate pe proiecte. Acest program a fost proiectat pentru a facilita implicarea activă a elevilor în procese educaționale autentice, care să reflecte provocările și problemele reale ale comunității, contribuind astfel la formarea unor cetățeni responsabili și activi.

Obiectivele programului de intervenție au inclus:

1. Elaborarea și implementarea programului de intervenție care să favorizeze formarea comportamentului civic al elevilor, compus din nivelul cunoștințelor civice, a implicării civice, a identității civice, a abilităților civice și a atitudinilor civice.
2. Analiza modificărilor obținute în urma implementării programului de intervenție asupra formării comportamentului civic al elevilor, comparând rezultatele lotului experimental cu cele ale lotului de control.
3. Determinarea creșterii nivelului de cunoștințe civice, implicare civică, identitate civică, abilități civice și atitudini civice în urma implementării programului de intervenție (post-test) comparativ cu nivelul inițial (pre-test).
4. Evaluarea îmbunătățirii pe termen lung a nivelului de cunoștințe civice, implicare civică, identitate civică, abilități civice și atitudini civice ale elevilor după implementarea programului de intervenție.

Etapele programului de intervenție

1. **Prezentarea proiectului și selectarea loturilor.** Programul a început cu prezentarea proiectului doctoral și a etapelor experimentale forurilor decizionale din cele două școli implicate în cercetare. Ulterior, cadrul didactic a selectat lotul experimental și lotul de control al elevilor cuprinși în cercetare.

2. **Etapa pre-experimentală.** În această etapă s-a realizat evaluarea inițială a nivelului de cunoștințe, implicare, identitate, abilități și atitudini civice ale elevilor din ambele loturi, folosind chestionarul validat. Aceste date au oferit o bază de referință pentru evaluarea impactului programului de intervenție.
3. **Implementarea programului de intervenție.** Programul a fost desfășurat în perioada 31 octombrie 2022 - 6 aprilie 2023 și a inclus activități de învățare bazate pe proiecte, monitorizate și ghidate de cadrele didactice. Elevii din lotul experimental au participat la proiecte care au vizat rezolvarea unor probleme reale din comunitățile lor, în timp ce elevii din lotul de control au urmat curriculum-ul tradițional.
4. **Etapa post-experimentală.** La finalul perioadei de implementare a programului s-a realizat o nouă evaluare a nivelului de formare a comportamentului civic la elevii din ambele loturi, pentru a identifica schimbările produse de intervenție.
5. **Etapa re-test.** Pentru a evalua persistența efectelor programului de intervenție, s-a realizat o re-testare a elevilor în perioada 11-22 septembrie 2023. Această etapă a permis analiza impactului pe termen lung al metodei PBL asupra comportamentului civic al elevilor.

Programul de intervenție a fost conceput pentru a fi flexibil și adaptabil, permițând profesorilor să integreze proiectele în curriculum-ul existent și să le adapteze la nevoile și interesele specifice ale elevilor. Astfel, s-a asigurat o implementare eficientă și relevantă, care a contribuit semnificativ la atingerea obiectivelor propuse.

Metodele de cercetare identificate și selectate, împreună cu instrumentele utilizate, au fost adaptate și particularizate pentru a permite documentarea și colectarea de date relevante de la eșantioanele implicate în cercetare. Principalele instrumente utilizate în prezenta cercetare au fost chestionarul, programa școlară pentru disciplina Educație socială clasele a V-a și a VIII-a, ghidul elevului din *Proiect: Cetățeanul*, ghidul profesorului din *Proiect: Cetățeanul*, programele statistice, grupările statistice și grupări grafice. În ce privește metodele de cercetare utilizate, menționăm: analiza documentelor școlare, metoda anchetei pe baza de chestionar și metoda experimentală.

Tabelul IV.2. Metodele și instrumentele de cercetare aplicate pentru măsurarea variabilelor dependente ale cercetării

Variabile dependente (VD)	Metode de cercetare	Instrumentele de cercetare	Metode și tehnici de analiză
Comportamentul civic manifestat prin: VD1. cunoștințe civice	Analiza documentelor școlare	Programa școlară pentru disciplina Educație socială clasele a V-a și a VIII-a Ghidul elevului din <i>Proiectul Cetățeanul</i> Ghidul profesorului din <i>Proiectul Cetățeanul</i>	Analiză de conținut Analiză structurală Analiză comparativă
VD2. implicare civică VD3. identitate civică VD4. abilități civice	Metoda anchetei pe bază de chestionar	Chestionarul creat de cercetător pe baza programei școlare și a literaturii de specialitate. <i>* Formarea comportamentului civic în Educația pentru Cetățenie Democratică, prin învățarea bazată pe proiect</i>	Programul IBM SPSS Statistics 26 Programul statistic Jamovi V 2.3.28.0 Grupări statistice: tabele sintetice Reprezentări grafice: grafice de structură și diagrame de comparație
VD5. atitudini civice	Metoda experimentală	Chestionare Pre-Test, Post-Test și Re-test Scalarea comportamentului observabil	Parametrii medii și parametrii sintetici ai variației

Cercetarea a fost structurată în patru etape distincte: pre-experimentală, experimentală, post-experimentală și etapa de re-testare. Fiecare etapă a avut rolul său specific în evaluarea impactului metodei învățării bazate pe proiecte asupra formării comportamentului civic la elevii de clasa a VII-a.

Etapa pre-experimentală a reprezentat fundamentul cercetării și a inclus mai multe activități preliminare esențiale pentru succesul experimentului. În această etapă, s-au organizat

focus grupuri cu membrii implicați în *Proiect: Cetățeanul*, inclusiv cadre didactice și experți în educația civică. Scopul acestor focus grupuri a fost să se identifice principalele probleme și provocări din domeniul educației civice și să se discute strategii eficiente de intervenție.

Un alt aspect important al etapei pre-experimentale a fost validarea chestionarului de cercetare. Chestionarul, care măsoară variabilele dependente (cunoștințe civice, implicare civică, identitate civică, abilități civice și atitudini civice), a fost aplicat inițial unui grup pilot de 30 de elevi. Feedback-ul obținut a permis identificarea și corectarea itemilor problematici, asigurând claritatea și relevanța întrebărilor.

Pre-testarea a fost realizată pentru a măsura nivelul inițial al variabilelor dependente la toți elevii implicați în studiu. Această evaluare inițială a oferit o bază de referință pentru comparațiile ulterioare și pentru evaluarea impactului programului de intervenție.

Etapa experimentală a constat în implementarea propriu-zisă a programului de intervenție bazat pe metoda învățării bazate pe proiect (IBP). Acest program a fost desfășurat între 31 octombrie 2022 și 6 aprilie 2023. În această perioadă, elevii din clasele experimentale au participat la lecții și activități educaționale bazate pe proiect, concepute pentru a dezvolta competențele civice.

Programul a inclus sesiuni de informare, discuții interactive și activități practice în care elevii au identificat probleme din comunitățile lor, au elaborat propuneri de politici publice și au participat activ în procesele decizionale. Implementarea a fost monitorizată constant pentru a asigura coerența și eficiența activităților și pentru a realiza ajustări necesare în funcție de feedback-ul primit.

Etapa post-experimentală s-a desfășurat pe 6 aprilie 2023 și a inclus aplicarea post-testului. Aceasta a avut scopul de a evalua progresul realizat de elevi în urma participării la programul de intervenție. Post-testul a măsurat aceleași variabile dependente ca și pre-testul, permițând astfel compararea directă a rezultatelor și evaluarea impactului imediat al metodei PBL.

Datele colectate în această etapă au oferit informații valoroase despre eficiența programului de intervenție și au evidențiat schimbările produse în nivelul cunoștințelor civice, implicării, identității, abilităților și atitudinilor civice ale elevilor.

Etapa de re-testare a fost de o importanță aparte pentru evaluarea persistenței efectelor programului de intervenție pe termen lung. Re-testarea s-a desfășurat între 11 și 22 septembrie 2023, la aproximativ șase luni după finalizarea etapei experimentale.

Aceasta a inclus aplicarea unui nou set de teste pentru a măsura din nou variabilele dependente, urmărind să se observe dacă efectele pozitive ale metodei IBP au fost menținute în timp. Rezultatele re-testării au fost comparate cu cele din post-test și pre-test pentru a identifica tendințele pe termen lung și pentru a valida sustenabilitatea impactului educațional al programului de intervenție. Pe parcursul tuturor acestor etape, cercetătorii au respectat rigurozitatea metodologică și etica cercetării, asigurând confidențialitatea datelor și participarea voluntară a subiecților, și minimizând riscurile asociate participării la studiu.

În *Capitolul V. Rezultatele cercetării experimentale* este prezentată etapa pre-experimentală în care s-a urmărit identificarea nivelului inițial al comportamentului civic și stabilirea gradului de comparabilitate statistică între clasele experimentale și clasele de control, respectiv clasele din mediul urban și cele din mediul rural. Astfel, în perioada 10-14 octombrie 2022 a fost aplicat, atât la clasele experimentale, cât și la clasele de control, un chestionar prin care s-a urmărit formarea comportamentului civic în educația pentru cetățenia democratică. Itemii chestionarului *Formarea comportamentului civic în Educația pentru Cetățenie Democratică prin învățarea bazată pe proiecte* au fost împărțiți pe cinci subscale, iar consistența internă a fiecărei subscale a fost evaluată utilizând coeficientul Cronbach Alpha pentru a asigura consistența internă a măsurătorilor.

Instrumentul a evidențiat o bună consistență internă, cu un coeficient global Cronbach's Alpha de 0,87. Această valoare indică fiabilitatea chestionarului în evaluarea comportamentului civic al elevilor de clasa a VII-a. Coeficienții Cronbach's Alpha pentru subscale

- **Cunoștințe Civice: principii democratice, responsabilități civice (α Cronbach = 0,775),**
- **Implicare Civică: activitate și dorință de implicare (α Cronbach = 0,691),**
- **Identitate Civică: apartenență la comunitate (α Cronbach = 0,734),**
- **Abilități Civice: eficiență în soluționarea problemelor (α Cronbach = 0,745),**
- **Atitudini Civice: percepții asupra valorilor democratice (α Cronbach = 0,675).**

Toate subscalele, cu excepția subscalelor I și A (consistență internă medie), prezintă o consistență internă bună, indicând o concordanță semnificativă între itemi și sugerând că aceștia măsoară conceptele respective cu o precizie satisfăcătoare.

Prima etapă a cercetării, respectiv etapa pre-experimentului, a avut ca scop măsurarea nivelului inițial al comportamentului civic al elevilor din clasa a VII-a înainte de implementarea programului de intervenție. În această etapă, au fost evaluate cinci variabile dependente: cunoștințele civice, implicarea civică, identitatea civică, abilitățile civice și atitudinile civice.

Aceste variabile sunt fundamentale pentru înțelegerea și dezvoltarea comportamentului civic și oferă o bază solidă pentru compararea rezultatelor obținute în urma programului de intervenție.

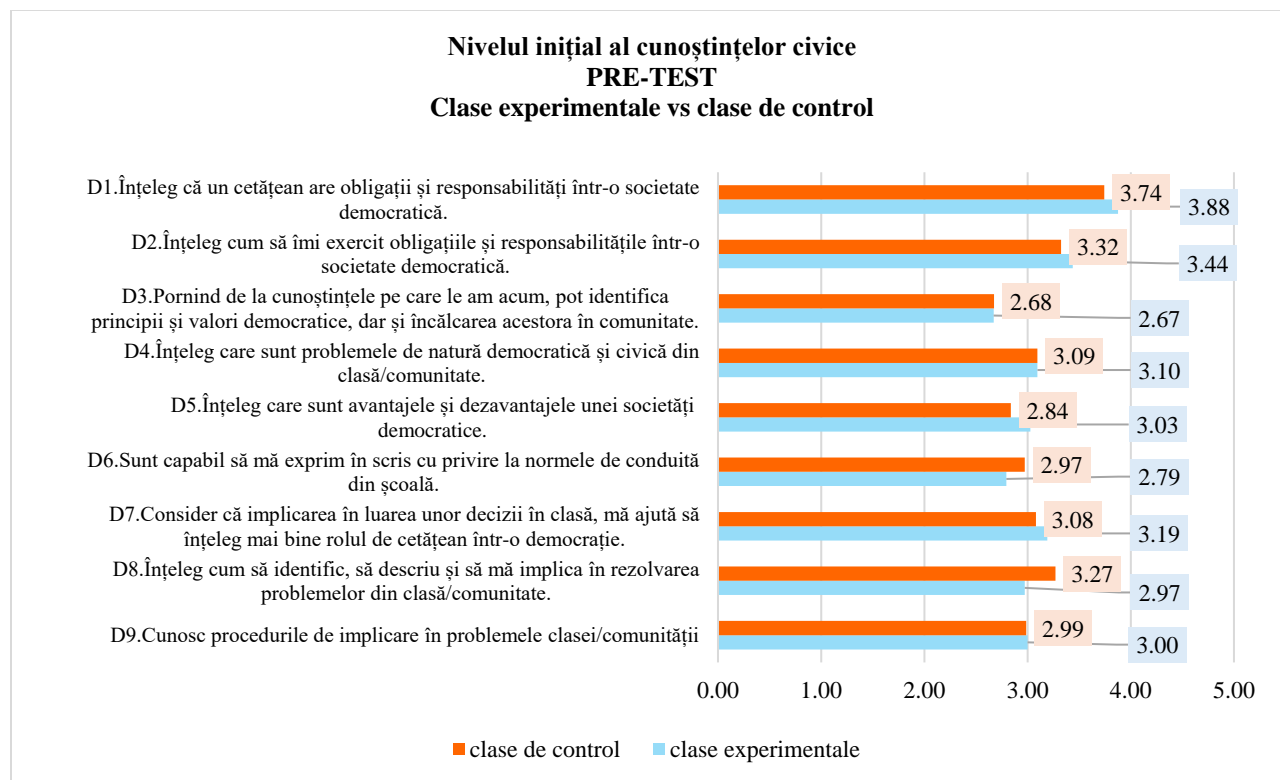

Figura nr. V.1. Comparații între loturile de subiecți în ce privește nivelul inițial al *Cunoștințelor civice* în Pre-test (valori medii)

La pre-test evaluarea *cunoștințelor civice* a arătat că elevii din ambele loturi, experimental și de control, au înregistrat scoruri medii similare, indicând un nivel inițial comparabil de înțelegere a conceptelor precum responsabilitățile cetățenești, participarea civică și principiile democratice. Scorurile medii au variat între 2,67 și 3,88, cu majoritatea scorurilor

încadrându-se în categoria *într-o oarecare măsură* sau *în mare măsură*. Au fost identificate și unele diferențe între cele două loturi. Astfel, observăm că elevii din clasele experimentale au obținut scoruri medii semnificativ mai mari la următoarele afirmații: D2. *Înțeleg cum să îmi exercit obligațiile și responsabilitățile într-o societate democratică* (3,44 vs. 3,32), D1. *Înțeleg că un cetățean are obligații și responsabilități într-o societate democratică* (3,88 vs. 3,74). Acest lucru sugerează că elevii din clasele experimentale au o înțelegere mai bună a drepturilor și responsabilităților lor ca cetățeni. Pe de altă parte, elevii din clasele de control au obținut un scor mediu semnificativ mai mare la următoarea afirmație: D8. *Înțeleg cum să identific, să descriu și să mă implic în rezolvarea problemelor din clasă/comunitate.* (3,27 vs. 2,97), fapt ce sugerează că elevii din clasele de control se simt mai pregătiți să se implice în rezolvarea problemelor din comunitatea lor.

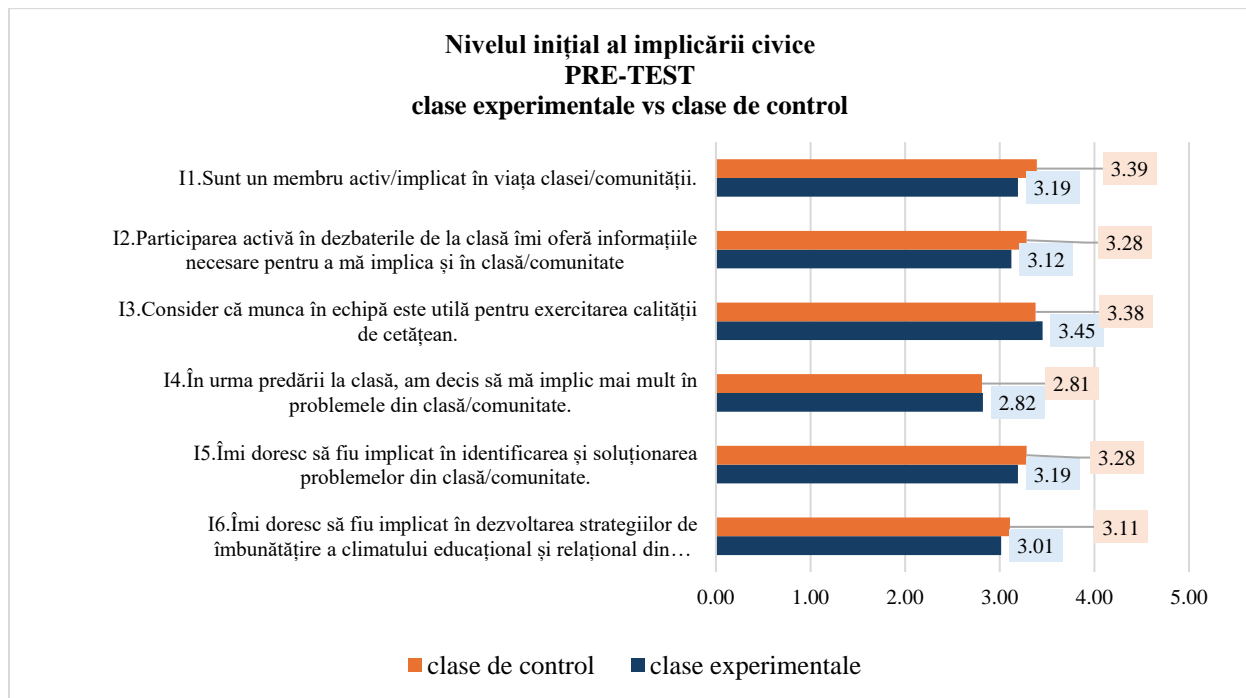

Figura nr. V.2. Comparații între loturile de subiecți în ce privește nivelul inițial al *implicării civice* în Pre-test (valori medii)

Evaluările de la pre-test pentru *implicarea civică* au relevat niveluri inițiale comparabile între loturile experimental și de control. Scorurile medii au indicat că elevii din ambele grupuri prezentau o implicare similară în activități comunitare și procese decizionale civice, sugerând că

inițial, atât elevii din lotul experimental cât și cei din lotul de control, aveau un nivel echivalent de implicare în viața comunitară.

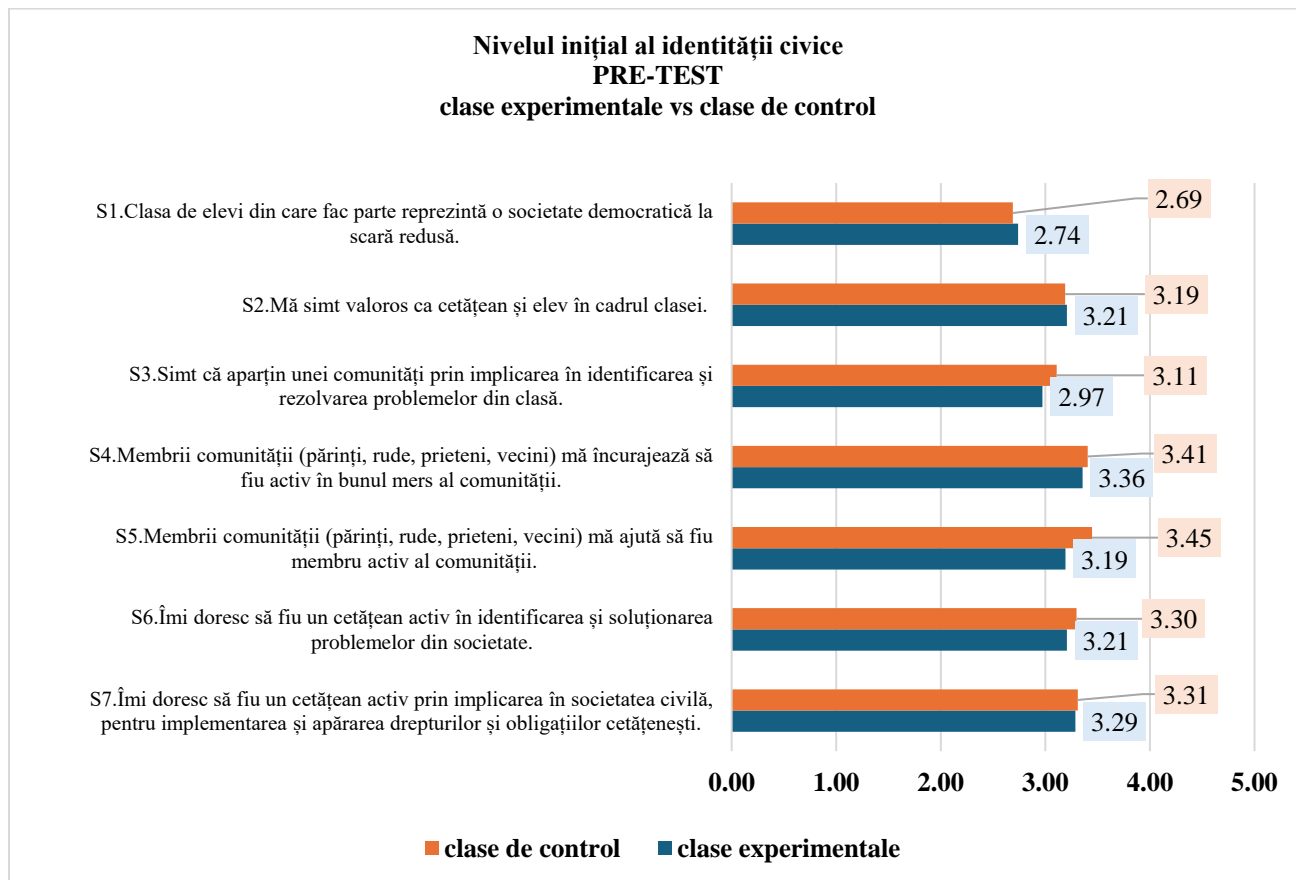

Figura nr. V.3. Comparații între loturile de subiecți în ce privește nivelul inițial al *Identității civice* în Pre-test (valori medii)

Identitatea civică a fost evaluată prin scoruri medii care au indicat o percepție similară între loturile experimental și de control. Ambele grupuri de elevi au demonstrat un sentiment echivalent de apartenență și identificare cu valorile democratice, ceea ce sugerează o bază comparabilă a identității civice înainte de implementarea programului de intervenție.

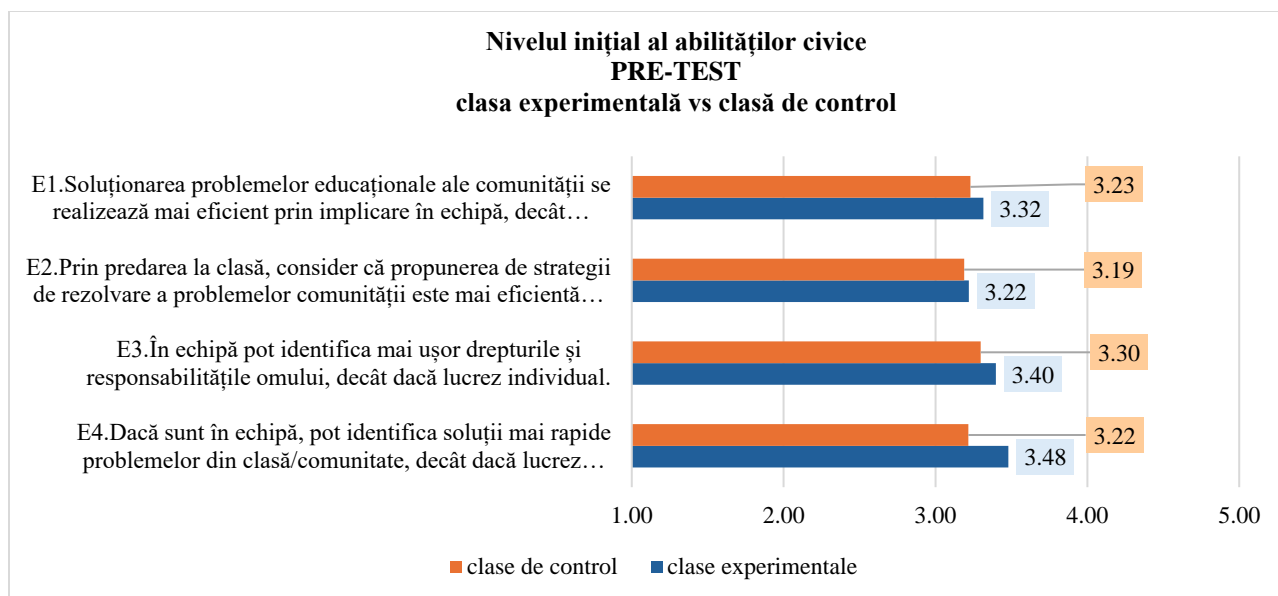

Figura nr. V.4. Comparații între loturile de subiecți în ce privește nivelul inițial al *Abilităților civice* în Pre-test (valori medii)

În faza pre-test, observăm o variație considerabilă a scorurilor medii în cadrul fiecărei clase, aspect ce ar putea sugera faptul că *abilitățile civice* sunt influențate de o serie de factori individuali, cum ar fi stilul de învățare, preferințele personale și experiențele anterioare. Rezultatele arată că elevii din clasele experimentale percep munca în echipă ca fiind general mai eficientă comparativ cu cei din clasele de control. Specific, elevii din clasele experimentale au evaluat munca în echipă ca fiind mai eficace în identificarea rapidă a soluțiilor la probleme (E4 – 3,48 vs 3,22), în identificarea drepturilor și responsabilităților omului (E3 – 3,40 vs 3,30), și în propunerea de strategii de rezolvare a problemelor comunității (E2 – 3,22 vs 3,19), precum și în soluționarea problemelor educaționale ale comunității (E1 – 3,32 vs 3,23). Aceste constatări sugerează că elevii din loturile experimentale pot avea o predispoziție inițială sau o experiență anterioară pozitivă cu munca în echipă, ceea ce ar putea influența eficacitatea intervențiilor educaționale care se bazează pe colaborare și lucrul în grup. Diferențele observate între loturile experimentale și de control subliniază importanța încorporării strategiilor de colaborare în curriculum pentru a îmbunătăți implicarea elevilor și pentru a promova abilități de cetățenie activă.

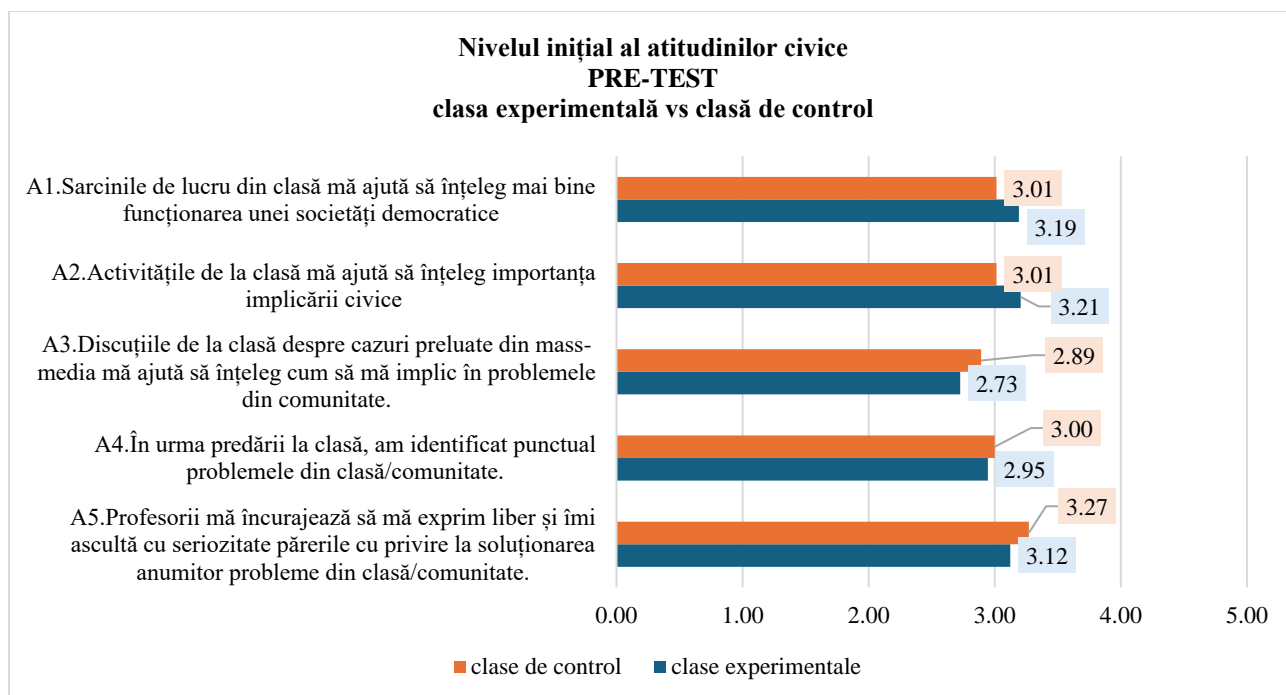

Figura nr. V.5. Comparații între loturile de subiecți în ce privește nivelul inițial al *Atitudinilor civice* în Pre-test (valori medii)

Pre-testarea *atitudinilor civice* sugerează că elevii din clasele experimentale și de control au un nivel inițial similar cu privire la activitățile și discuțiile de la clasă în etapa pre-test, cu excepția itemilor A2 și A5. Elevii din clasele experimentale au acordat scoruri medii mai mari itemilor A2 (importanța implicării civice) și A1 (funcționarea unei societăți democratice) la pre-test. Acest lucru ar putea sugera că elevii din clasele experimentale au perceput o mai mare relevanță a activităților din clasă în ceea ce privește implicarea civică la pre-test.

Rezultatele obținute în etapa pre-experimentală indică faptul că elevii din clasa a VII-a au demonstrat un nivel inițial solid al comportamentului civic. Scorurile inițiale mari la cunoștințele civice (intervalul 2,98 - 4,29) sugerează o bază solidă în cunoștințele civice. În ceea ce privește implicarea civică, elevii au obținut cele mai ridicate scoruri inițiale (3,11 - 4,33), indicând o predispoziție puternică pentru participare activă. Identitatea civică a avut, de asemenea, un nivel inițial ridicat (2,94 - 4,00), reflectând o bună identificare cu valorile democratice. Scorurile inițiale pentru abilitățile civice (3,10 - 3,90) au arătat competențe solide în colaborare și strategie. Totuși, cele mai scăzute scoruri inițiale au fost înregistrate la atitudinile

civice (2,90 - 3,62), indicând o apreciere de bază pentru democrație și implicare civică, dar cu potențial de îmbunătățire.

Organizarea și desfășurarea experimentului s-a bazat pe sinteza premiselor teoretice enunțate anterior fapt ce a permis formularea ipotezei generale și a celor specifice. Obținerea rezultatelor în **etapa post-experimentală** a presupus administrarea în săptămâna 3-6 aprilie 2023 a chestionarului *Formarea comportamentului civic în educația pentru cetățenie democratică prin învățarea bazată pe proiect*, precum și prelucrarea datelor obținute. Rezultatele obținute în faza de post-test sunt prezentate prin comparații între clasele experimentale și clasele de control, respectiv prin comparații între clasele din mediul urban și clasele din mediul rural. De asemenea, sunt prezentate rezultatele obținute la clasele experimentale, respectiv la clasele de control în urma unor comparații între pre-test și post-test.

Tabel centralizator al rezultatelor post-testului privind comparațiile între loturile de subiecți în ce privește comportamentul civic (**Tabelele V.12 – V.16**)

Variabila dependentă (post-test)	Lot experimental	Lot de control
	Valoarea medie min - max	
Cunoștințe civice	3,14 - 4,29	3,42 - 4,23
Implicare civică	3,33 - 3,92	3,47 - 3,81
Identitate civică	3,14 - 3,82	3,34 - 3,88
Abilități civice	3,77 - 3,99	3,81 - 4,09
Atitudini civice	3,32 - 3,58	3,47 - 3,76

Notă: S-a folosit Scala lui Likert în 5 trepte (1 – în foarte mică măsură, 2 – în mică măsură, 3 – într-o oarecare măsură, 4 – în mare măsură 5 – în foarte mare măsură).

Analiza comparativă a celor două loturi în ce privește variabilele comportamentului civic evidențiază diferențe semnificative între lotul experimental și lotul de control. În cazul cunoștințelor civice, lotul experimental a demonstrat o menținere și îmbunătățire mai mare a cunoștințelor, cu scoruri variind între 3,14 și 4,29, în timp ce lotul de control a arătat scăderi în

timp, cu scoruri între 3,42 și 4,23. Aceasta sugerează că metoda învățării bazate pe proiecte are un impact pozitiv asupra reținerii informațiilor civice. În ce privește implicarea civică, ambele loturi au prezentat creșteri, însă lotul de control a început cu scoruri inițiale mai ridicate (3,47 – 3,81) și a arătat o implicare mai mare comparativ cu lotul experimental (3,33 – 3,92). Acest aspect indică faptul că lotul experimental ar putea beneficia de metode suplimentare de motivare pentru a crește nivelul de implicare civică. Evaluarea identității civice a arătat că lotul de control a avut scoruri medii mai mari (3,34 – 3,88) în majoritatea itemilor, dar lotul experimental a manifestat un sentiment puternic de apartenență, încurajat de activitățile comunitare, cu scoruri între 3,14 și 3,82. Scorurile pentru abilitățile civice au fost similare între cele două loturi, cu lotul de control ușor superior (3,81 – 4,09), sugerând că metodele tradiționale pot contribui la dezvoltarea abilităților practice. În final, atitudinile civice au fost mai favorabile în lotul de control (3,47 – 3,76), dar lotul experimental a prezentat o atitudine mai pozitivă în identificarea problemelor civice după intervenția educațională, cu scoruri între 3,32 și 3,58.

Tabel centralizator. Statistici descriptive pentru măsurarea nivelului
formării comportamentului civic al elevilor în funcție de lot și mediul școlar în post-test
(Tabelele V.17. - V.21)

Variabilă dependentă	Mediul școlar	Lot	Media Min	Media Max
Cunoștințe civice	Urban	Experimental	2,981	4,29
		Control	3,375	4,268
	Rural	Experimental	3,619	4,286
		Control	2,833	4,111
Implicare civică	Urban	Experimental	3,077	3,75
		Control	3,589	4,018
	Rural	Experimental	3,619	4,333
		Control	3,111	3,964
Identitate civică	Urban	Experimental	2,981	3,692
		Control	3,222	3,982

Variabilă dependentă	Mediul școlar	Lot	Media Min	Media Max
Abilități civice	Rural	Experimental	3,524	4,143
		Control	3,111	3,389
	Urban	Experimental	3,692	3,923
		Control	3,964	4,232
Atitudini civice	Rural	Experimental	3,952	4,143
		Control	3,167	3,667
	Urban	Experimental	3,135	3,481
		Control	3,714	4,107
Rural	Experimental	3,524	4	
	Control	2,833	3,821	

Lotul experimental a obținut scoruri mai mari în mediul rural comparativ cu mediul urban, ceea ce sugerează că metoda învățării bazate pe proiecte are un impact mai semnificativ în mediile rurale. Pe de altă parte, lotul de control a prezentat în medie scoruri mai mari în mediul urban, indicând o potențială eficiență mai mare a metodelor tradiționale de predare în acest context. Aceste rezultate subliniază importanța adaptării metodologiilor de predare în funcție de mediul școlar pentru a maximiza eficiența educațională.

Analiza comparativă a nivelului de formare a comportamentului civic în pre-test și post-test pe lotul experimental prezintă rezultatele obținute în urma aplicării testului t pentru eșantioane perechi în cadrul unui lot experimental. În contextul cercetării noastre, testul a fost utilizat pentru a compara nivelul cunoștințelor civice, implicării civice, identității civice, abilităților civice și atitudinilor civice ale elevilor de clasa a VII-a, măsurate în două momente diferite: pre-test și post-test. Analiza se concentrează pe elevii din lotul experimental, unde predarea s-a realizat prin metoda învățării bazate pe proiecte.

Tabel centralizator. Comparații medii *pre-test - post-test* în ce privește nivelul formării comportamentului civic al elevilor din *lotul experimental* (Tabelul V.22. – V.26)

Variabilă dependentă	Itemi	t	p-value	d Cohen	Efectul Cohen Min	Efectul Cohen Max	Media Min	Media Max	Diferență
Cunoștințe civice	D1	-3,01	0,002	-0,353					
	D2	-1,93	0,029	-0,226					
	D3	-3,64	<0,001	-0,427					
	D4	-3,37	<0,001	-0,394					
	D5	-3,02	0,002	-0,353	-0,226	-0,427	2,67	4,29	+0,47 - +0,51
	D6	-2,10	0,002	-0,245					
	D7	-2,14	0,018	-0,250					
	D8	-2,79	0,003	-0,327					
	D9	-2,96	0,002	-0,346					
Implicare civică	I1	-1,78	0,039	-0,209					
	I2	-2,22	0,015	-0,260					
	I3	-2,77	0,004	-0,325	-0,156	-0,361	2,82	3,92	+0,23 - +0,51
	I4	-3,08	0,001	-0,361					
	I5	-1,33	0,094	-0,156					
	I6	-2,75	0,004	-0,321					
Identitate civică	S1	-2,57	0,006	-0,301					
	S2	-1,70	0,046	-0,199					
	S3	-2,54	0,007	-0,298					
	S4	-2,37	0,010	-0,278	-0,199	-0,301	2,74	3,82	+0,28 - +0,46
	S5	-1,92	0,029	-0,225					
	S6	-2,38	0,010	-0,278					
	S7	-2,23	0,014	-0,261					
Abilități civice	E1	-3,59	<0,001	-0,421					
	E2	-2,52	0,007	-0,295	-0,270	-0,421	3,22	3,99	+0,29 - +0,59
	E3	-3,15	0,001	-0,369					
	E4	-2,31	0,012	-0,270					
Atitudini civice	A1	-1,97	0,026	-0,231					
	A2	-2,23	0,015	-0,261					
	A3	-3,56	<0,001	-0,417	-0,129	-0,432	2,73	3,58	+0,24 - +0,59
	A4	-3,69	<0,001	-0,432					
	A5	-1,10	0,137	-0,129					

Rezultatele testului t și a dimensiunii efectului d Cohen pentru cele cinci subscale relevă mai multe aspecte esențiale privind impactul metodei de învățare bazată pe proiecte asupra comportamentului civic al elevilor. Subscala cunoștințelor civice arată o îmbunătățire semnificativă la toți itemii, cu valori p sub 0,05 și dimensiuni ale efectului Cohen variind între -0,226 și -0,427. Aceasta indică o creștere robustă a cunoștințelor civice, fiind evidentă îmbunătățirea înțelegerea responsabilităților cetățenești și a principiilor democratice. Media cea mai mică a fost de 2,67, iar cea mai mare de 4,29, cu o diferență maximă de +0,51. În cazul implicării civice, toți itemii au înregistrat îmbunătățiri semnificative, cu variații mai mici în dimensiunea efectului Cohen, care variază între -0,156 și -0,361. Aceasta sugerează o creștere a angajamentului civic și a implicării în activitățile comunității, media minimă fiind de 2,82 și cea maximă de 3,92, cu o diferență maximă de +0,51.

Rezultatele pentru identitatea civică indică o consolidare semnificativă a sentimentului de apartenență și identificare cu valorile comunitare. Valoarea p pentru toți itemii este sub 0,05, iar dimensiunea efectului Cohen variază între -0,199 și -0,301. Media minimă în această subscala este de 2,74, iar cea maximă de 3,82, cu o diferență maximă de +0,46. Subscala abilităților civice prezintă îmbunătățiri semnificative în toate itemii, cu dimensiuni ale efectului Cohen între -0,270 și -0,421, indicând o dezvoltare robustă a abilităților de colaborare și rezolvare a problemelor civice. Media minimă în această subscala este de 3,22, iar cea maximă de 3,99, cu o diferență maximă de +0,59. În cazul atitudinilor civice, toți itemii au arătat îmbunătățiri, deși dimensiunile efectului variază mai larg, între -0,129 și -0,432. Acest lucru sugerează o îmbunătățire a percepțiilor elevilor despre importanța implicării civice și valorizarea dialogului activ în clasă. Media minimă este de 2,73, iar cea maximă de 3,58, cu o diferență maximă de +0,59. Prin urmare, se poate afirma faptul că metoda de învățare bazată pe proiecte a avut un impact semnificativ și pozitiv asupra formării comportamentului civic al elevilor, evidențiind îmbunătățiri în cunoștințele, implicarea, identitatea, abilitățile și atitudinile civice.

Tabel centralizator. Comparații medii *pre-test - post-test* în ce privește nivelul formării comportamentului civic al elevilor din *lotul de control* (Tabelul V.27. – V.31)

Variabilă dependentă	Item	t	p-value	d Cohen	Efectul Cohen Min	Efectul Cohen Max	Media Min	Media Max	Diferență
Cunoștințe civice	D1	-4,52	< 0,001	-0,526					
	D2	-5,93	< 0,001	-0,689					
	D3	-5,06	< 0,001	-0,589					
	D4	-5,07	< 0,001	-0,59					
	D5	-4,33	< 0,001	-0,503	-0,503	-0,689	2,68	4,23	1,55
	D6	-4,53	< 0,001	-0,526					
	D7	-4,65	< 0,001	-0,54					
	D8	-2,82	0,003	-0,328					
	D9	-2,70	0,004	-0,314					
Implicare civică	I1	-3,21	< 0,001	-0,373					
	I2	-3,31	< 0,001	-0,384					
	I3	-3,08	0,001	-0,358	-0,205	-0,564	2,81	3,81	1,00
	I4	-4,85	< 0,001	-0,564					
	I5	-1,77	0,041	-0,205					
	I6	-3,47	< 0,001	-0,403					
Identitate civică	S1	-5,44	< 0,001	-0,632					
	S2	-3,60	< 0,001	-0,419					
	S3	-3,63	< 0,001	-0,422					
	S4	-2,59	0,006	-0,301	-0,285	-0,632	2,69	3,88	1,19
	S5	-2,45	0,008	-0,285					
	S6	-3,65	< 0,001	-0,425					
	S7	-3,47	< 0,001	-0,404					
Abilități civice	E1	-4,31	< 0,001	-0,501					
	E2	-4,33	< 0,001	-0,503					
	E3	-5,18	< 0,001	-0,602	-0,46	-0,602	3,19	4,09	0,90
	E4	-3,96	< 0,001	-0,46					
Atitudini civice	A1	-5,46	< 0,001	-0,634					
	A2	-4,94	< 0,001	-0,575					
	A3	-5,96	< 0,001	-0,692	-0,285	-0,692	3,00	3,76	0,76
	A4	-4,14	< 0,001	-0,481					
	A5	-2,45	0,008	-0,285					

Rezultatele testului t și ale coeficientului Cohen d pentru **lotul de control** arată îmbunătățiri semnificative în toate subscalele comportamentului civic, între pre-test și post-test. În ce privește cunoștințele civice, elevii au demonstrat o creștere clară în înțelegerea obligațiilor și responsabilităților cetățenești ($t = -4,52$, $p < 0,001$, $d = -0,526$), exercitarea acestora ($t = -5,93$,

$p < 0,001$, $d = -0,689$), identificarea principiilor democratice ($t = -5,06$, $p < 0,001$, $d = -0,589$), și problemele civice ($t = -5,07$, $p < 0,001$, $d = -0,590$). Pentru subscala implicare civică, toți itemii au valorile p mai mici decât pragul de semnificație de 0,05, reflectând o creștere semnificativă a implicării civice, cu valori Cohen d variind între -0,205 și -0,564 și medii între 2,81 și 3,81, arătând o implicare crescută în activitățile comunității. În subscala identitate civică, toți itemii au valorile p mai mici decât pragul de semnificație de 0,05, indicând o îmbunătățire semnificativă a identității civice, cu valori Cohen d între -0,285 și -0,632 și medii între 2,69 și 3,88, evidențiind un sentiment crescut de apartenență și identificare cu valorile comunitare. Pentru abilități civice, toți itemii au prezentat rezultate semnificative la testul t , indicând o creștere semnificativă a abilităților civice, cu valori ale coeficientului Cohen d variind între -0,460 și -0,602 și medii cuprinse între 3,19 și 4,09. Aceasta sugerează o îmbunătățire a abilităților practice, precum munca în echipă și rezolvarea problemelor. În ce privește atitudinile civice, toți itemii au arătat rezultate semnificative la testul t , reflectând o schimbare pozitivă în valorile democratice și aprecierea rolurilor civice, cu valori ale coeficientului Cohen d între -0,285 și -0,692 și medii între 3,00 și 3,76. Aceste rezultate evidențiază o consolidare a atitudinilor pozitive față de participarea civică.

Rezultatele cercetării confirmă că implementarea învățării bazate pe proiect are un impact pozitiv și semnificativ asupra formării comportamentului civic al elevilor din clasa a VII-a. Ipotezele formulate au fost validate prin analiza datelor obținute, demonstrând că elevii care au participat la programul de intervenție au înregistrat îmbunătățiri substanțiale în toate dimensiunile comportamentului civic evaluate: cunoștințe civice, implicare civică, identitate civică, abilități civice și atitudini civice.

Pentru lotul experimental s-a constatat o creștere semnificativă a nivelului cunoștințelor civice între pre-test și post-test, reflectată în dimensiunile efectului care variază între -0,427 și -0,226. Elevii din lotul experimental au demonstrat o creștere semnificativă a cunoștințelor civice după participarea la programul de intervenție, **validând ipoteza specifică 1**. Această îmbunătățire evidențiază eficacitatea metodei învățării bazate pe proiect în aprofundarea înțelegerii elevilor cu privire la conceptele și funcționarea cetățeniei democratice.

Programul de intervenție a stimulat o implicare mai activă a elevilor în viața civică și comunitară, **validând ipoteza specifică 2**. Creșterea semnificativă a nivelului de implicare civică

sugerează că metoda învățării bazate pe proiect promovează o mai bună conștientizare și participare în activități sociale și civice.

În ce privește sentimentul de apartenență și identitatea civică a elevilor, acestea au fost de asemenea ameliorate prin utilizarea metodei învățării bazate pe proiect, **validând ipoteza specifică 3**. Elevii au dezvoltat o identitate civică mai clară și o legătură mai puternică cu valorile și normele comunității.

Programul de intervenție a contribuit la dezvoltarea abilităților civice, cum ar fi colaborarea, rezolvarea problemelor și gândirea critică. Aceste abilități sunt importante pentru participarea activă și eficientă în societatea democratică, **validând ipoteza specifică 4**.

Elevii au manifestat îmbunătățiri semnificative ale atitudinilor civice, demonstrând o apreciere sporită pentru valorile democrației și implicarea civică. Acest aspect subliniază rolul metodei de învățare prin proiect în cultivarea atitudinilor pozitive față de cetățenia activă, **validând ipoteza specifică 5**.

Aceste rezultate subliniază potențialul învățării bazate pe proiecte ca metodologie eficientă pentru îmbunătățirea educației civice în școlile gimnaziale. Rezultatele indică faptul că învățarea bazată pe proiecte nu numai că îmbunătățește cunoștințele teoretice ale elevilor despre cetățenie, dar și stimulează implicarea activă, dezvoltarea identității și abilităților civice, precum și formarea unor atitudini pozitive față de participarea în societatea democratică. Integrarea metodei învățării bazate pe proiecte în curriculumul disciplinei *Educație pentru cetățenie democratică* poate oferi o experiență educațională mai practică, care să reflecte mai bine provocările și complexitatea vieții civice. De asemenea, implicarea activă a comunității în proiectele educaționale poate amplifica efectele pozitive ale învățării bazate pe proiecte, oferind elevilor contexte autentice pentru aplicarea cunoștințelor și abilităților dobândite.

Re-testarea a fost aplicată la un interval de 17 săptămâni de la post-test. După administrarea post-testului, la clasele experimentale nu s-a mai intervenit deloc, cadrele didactice revenind la metodele tradiționale de predare. Pe fondul grevei cadrelor didactice de la sfârșitul anului școlar 2022/2023, re-testarea a fost amânată după vacanța de vară.

Re-testul a constat în aplicarea chestionarului *Formarea comportamentului civic în educația pentru cetățenie democratică prin învățarea bazată pe proiect*. În prima parte au fost prezentate rezultatele la nivelul fiecărui item, urmând ca în a doua parte să se prezinte diferențele

dintre nivelul înregistrat la re-test și cel înregistrat la post-test pentru fiecare din cele cinci variabile dependente analizate la nivelul lotului experimental.

Tabel centralizator. Rezultatele **re-testului** privind nivelul formării comportamentului civic al elevilor în re-test (**Tabelele V.32. – V.36**)

Variabila dependentă	Item	t	P value	Medie Min	Medie Max	Diferență Max (Item)
Cunoștințe civice	D1	9,089	<0,001	2,459	4,192	1,213 (D7)
	D2	8,01	<0,001			
	D3	6,849	<0,001			
	D4	8,451	<0,001			
	D5	7,079	<0,001			
	D6	6,971	<0,001			
	D7	8,2	<0,001			
	D8	5,581	<0,001			
	D9	7,689	<0,001			
Implicare civică	I1	5,494	<0,001	2,514	3,945	1,188 (I3)
	I2	5,497	<0,001			
	I3	7,939	<0,001			
	I4	6,833	<0,001			
	I5	6,56	<0,001			
	I6	8,059	<0,001			
Identitate civică	S1	8,229	<0,001	2,189	3,767	1,208 (S1)
	S2	7,051	<0,001			
	S3	6,978	<0,001			
	S4	5,616	<0,001			
	S5	5,368	<0,001			
	S6	6,248	<0,001			
	S7	6,602	<0,001			
Abilități civice	E1	8,087	<0,001	2,662	3,89	1,201 (E4)
	E2	6,704	<0,001			
	E3	5,515	<0,001			
	E4	7,129	<0,001			
Atitudini civice	A1	7,042	<0,001	2,432	3,671	1,212 (A4)
	A2	7,059	<0,001			
	A3	5,322	<0,001			
	A4	8,892	<0,001			
	A5	5,5	<0,001			

Rezultatele arată îmbunătățiri semnificative statistic în toate subscalele comportamentului civic între re-test și post-test. În ce privește nivelul de **cunoștințe civice**, toți itemii au valorile testului t semnificative cu $p < 0,001$, indicând o îmbunătățire semnificativă a cunoștințelor elevilor, cu cea mai mare diferență observată la itemul D7 - *Consider că implicarea în luarea unor decizii în clasă, mă ajută să înțeleg mai bine rolul de cetățean într-o democrație*. Subscala **implicării civice** a demonstrat, de asemenea, o creștere semnificativă în angajamentul civic, cu itemul I3 - *Consider că munca în echipă este utilă pentru exercitarea calității de cetățean* arătând cea mai mare diferență. În subscala **identității civice**, itemul S1 - *Clasa de elevi din care fac parte reprezintă o societate democratică la scară redusă* a avut cea mai mare diferență, reflectând o creștere puternică a sentimentului de apartenență. **Abilitățile civice** au arătat îmbunătățiri semnificative în colaborare și soluționarea problemelor, cu itemul E4 - *Dacă sunt în echipă, pot identifica soluții mai rapide problemelor din clasă/comunitate, decât dacă lucrez individual* având cea mai mare diferență. În **atitudini civice**, toți itemii au arătat îmbunătățiri semnificative, cu itemul A4 - *În urma predării la clasă, am identificat punctual problemele din clasă/comunitate* demonstrând cea mai mare diferență.

Tabel centralizator. Comparații medii *post-test - re-test* în ce privește nivelul formării comportamentului civic al elevilor din *lotul experimental* (Tabelul V.37. – V.41)

Variabilă dependentă	Item	t	p-value	d Cohen	Media Post-test	Media Re-test	Diferență re-test – post-test
Cunoștințe civice	D1	0,881	0,381	0,103	4,288	4,192	-0,096
	D2	-1	0,321	-0,117	3,726	3,849	0,123
	D3	-1,404	0,165	-0,164	3,164	3,329	0,165
	D4	0,225	0,823	0,026	3,658	3,63	-0,028
	D5	-0,177	0,86	-0,021	3,548	3,575	0,027
	D6	-2,515	0,014	-0,294	3,137	3,562	0,425
	D7	-1,278	0,205	-0,15	3,562	3,781	0,219
	D8	-0,191	0,849	-0,022	3,438	3,466	0,028
	D9	-0,504	0,615	-0,059	3,493	3,575	0,082
Implicare civică	I1	-0,687	0,494	-0,08	3,479	3,575	0,096
	I2	1,355	0,18	0,159	3,548	3,356	-0,192
	I3	-0,183	0,855	-0,021	3,918	3,945	0,027
	I4	-1,109	0,271	-0,13	3,329	3,521	0,192

	I5	-1,63	0,108	-0,191	3,425	3,699	0,274
	I6	-0,953	0,344	-0,112	3,493	3,63	0,137
Identitate civică	S1	-2,034	0,046	-0,238	3,137	3,397	0,260
	S2	-0,988	0,327	-0,116	3,521	3,644	0,123
	S3	-1,085	0,281	-0,127	3,411	3,562	0,151
	S4	1,737	0,087	0,203	3,822	3,562	-0,260
	S5	0,089	0,929	0,01	3,534	3,521	-0,013
	S6	0,225	0,822	0,026	3,63	3,589	-0,041
	S7	-0,6	0,551	-0,07	3,671	3,767	0,096
Abilități civice	E1	-0,402	0,689	-0,047	3,836	3,89	0,054
	E2	0,158	0,875	0,018	3,767	3,74	-0,027
	E3	1,052	0,296	0,123	3,986	3,808	-0,178
	E4	0,249	0,804	0,029	3,904	3,863	-0,041
Atitudini civice	A1	-0,323	0,747	-0,038	3,534	3,575	0,041
	A2	-0,656	0,514	-0,077	3,575	3,671	0,096
	A3	-0,343	0,732	-0,04	3,315	3,37	0,055
	A4	-1,017	0,312	-0,119	3,493	3,644	0,151
	A5	-1,259	0,212	-0,147	3,356	3,562	0,206

Notă: $H_a: \mu_{\text{post-test}} \neq \mu_{\text{re-test}}$.

Analiza rezultatelor post-test și re-test pentru lotul experimental relevă câteva constatări importante cu privire la eficiența metodei de învățare bazată pe proiecte în formarea comportamentului civic al elevilor. În subscala *cunoștințe civice*, valorile medii ale celor nouă itemi indică o îmbunătățire generală a cunoștințelor, cu diferențe notabile în media scorurilor, de exemplu la itemul D6 unde media a crescut semnificativ de la 3,137 la 3,562 ($t = -2,515$, $p = 0,014$). Aceasta sugerează că elevii au reținut și aplicat mai bine cunoștințele civice în practică. În subscala *implicare civică*, datele arată creșteri semnificative în nivelul de implicare al elevilor, de exemplu la itemul I5, unde media a crescut de la 3,425 la 3,699 ($t = -1,630$, $p = 0,108$), indicând o îmbunătățire în dorința elevilor de a se implica în problemele comunității. Totuși, scăderea observată la itemul I2 ($t = 1,355$, $p = 0,180$) sugerează necesitatea unei atenții sporite în menținerea angajamentului în dezbaterile de la clasă. În subscala *identitate civică*, îmbunătățirile sunt evidențiate prin creșterea mediei la itemul S1 de la 3,137 la 3,397 ($t = -2,034$, $p = 0,046$), reflectând o mai bună apreciere a rolului clasei ca o societate democratică la scară redusă. Cu toate acestea, scăderea observată la itemul S4 necesită intervenții suplimentare pentru a consolida suportul comunitar. Pentru *abilități civice*, rezultatele arată o creștere a abilităților de

colaborare, cum ar fi la itemul E1, unde media a crescut de la 3,836 la 3,890 ($t = -0.402$, $p = 0.689$). Aceasta indică o percepție constantă a eficienței muncii în echipă. În final, analiza subscalei atitudinii civice arată îmbunătățiri în atitudinile elevilor față de participarea civică, de exemplu la itemul A5, unde media a crescut de la 3,356 la 3,562 ($t = -1,259$, $p = 0,212$), sugerând o consolidare a suportului profesoral pentru exprimarea liberă a elevilor.

În această cercetare am realizat și o analiză comparativă a rezultatelor obținute pentru cele două loturi de elevi, punând în evidență impactul mediului școlar asupra evoluției competențelor civice. Analiza include trei momente distincte de evaluare: *pre-test*, *post-test* și *re-test*, oferind o perspectivă clară asupra progresului elevilor.

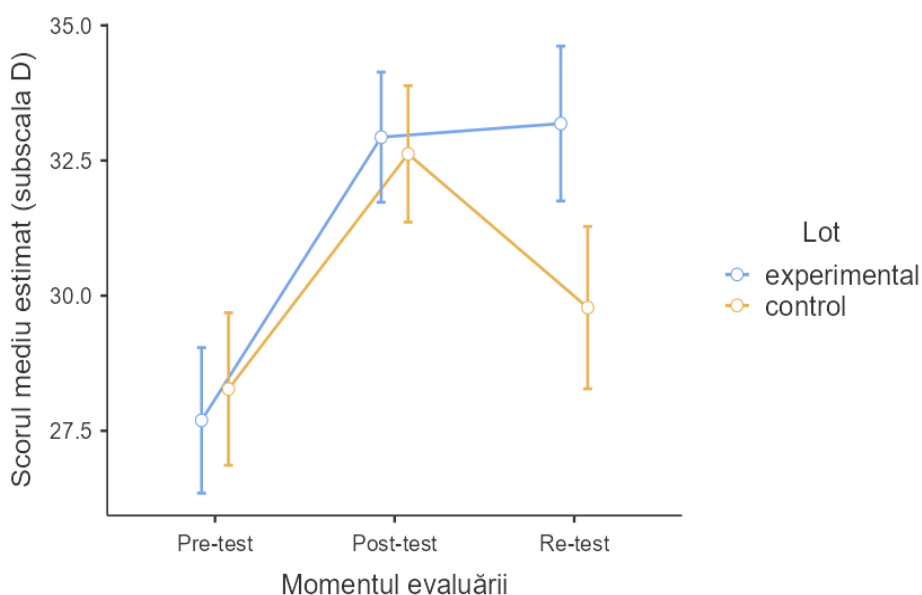

Figura nr. V.16. Evoluția scorurilor medii a subscalei D în funcție de momentul evaluării și lot

În cadrul lotului experimental scorurile medii pentru cunoștințele civice au crescut semnificativ de la pre-test la post-test, menținându-se și chiar îmbunătățindu-se ușor la re-test. Acest lucru indică faptul că învățarea prin proiecte a contribuit la o dezvoltare robustă și sustenabilă a cunoștințelor civice. În contrast, lotul de control a înregistrat o creștere de la pre-test la post-test, dar a prezentat o scădere semnificativă la re-test, ceea ce sugerează o retenție mai slabă a cunoștințelor dobândite prin metode tradiționale de predare. Prin urmare, pe termen lung, metoda de învățare bazată pe proiecte se dovedește mai eficientă în consolidarea cunoștințelor civice.

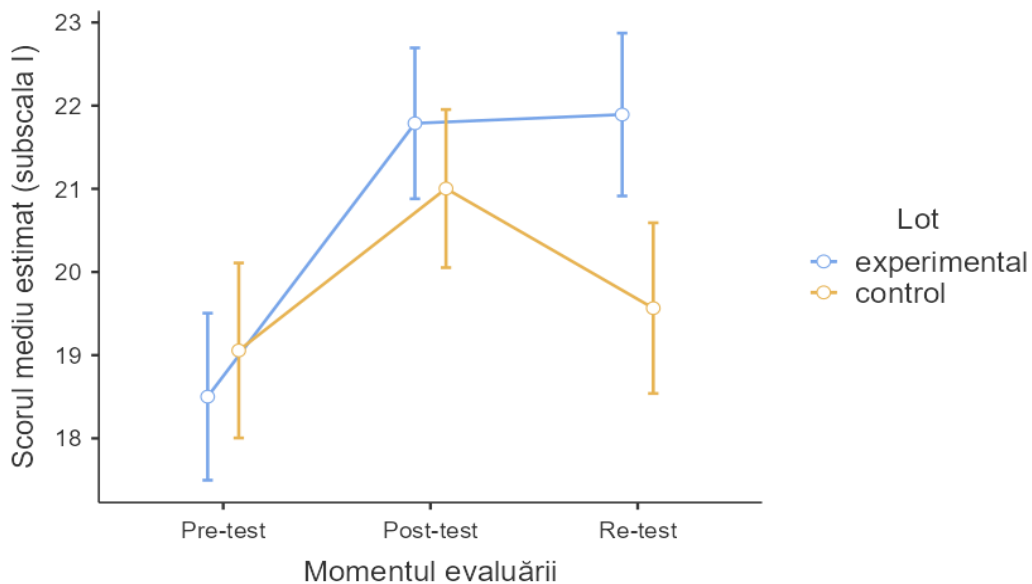

Figura nr. V.18. Evoluția scorurilor medii a *subscalei I* în funcție de momentul evaluării și lot

Rezultatele pentru implicarea civică arată că ambele metode, atât cea bazată pe proiecte, cât și cea tradițională, au determinat o creștere a implicării de la pre-test la post-test. Cu toate acestea, în lotul experimental, această creștere a fost menținută sau chiar îmbunătățită la re-test, spre deosebire de lotul de control, unde implicarea a scăzut la re-test. Aceasta subliniază că învățarea prin proiecte asigură un angajament civic mai durabil și mai activ.

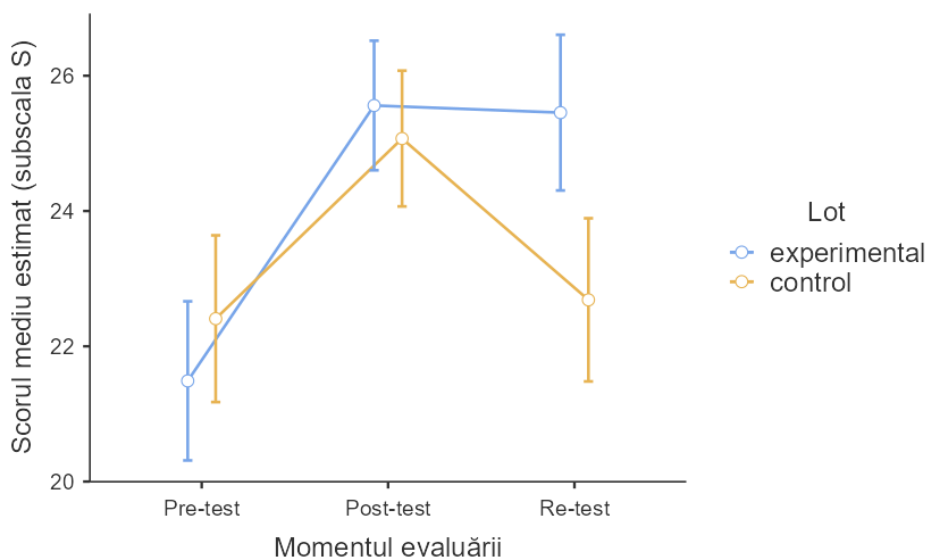

Figura nr. V.20. Evoluția scorurilor medii a *subscalei S* în funcție de momentul evaluării și lot

Lotul experimental a prezentat o creștere semnificativă în scorurile medii ale identității civice de la pre-test la post-test, cu o menținere a acestor scoruri la re-test. Aceasta indică un sentiment de apartenență și identificare cu valorile democratice mai puternic și mai durabil. Lotul de control a arătat o creștere similară la post-test, dar o scădere notabilă la re-test, ceea ce sugerează că metoda tradițională nu susține la fel de bine dezvoltarea identității civice pe termen lung.

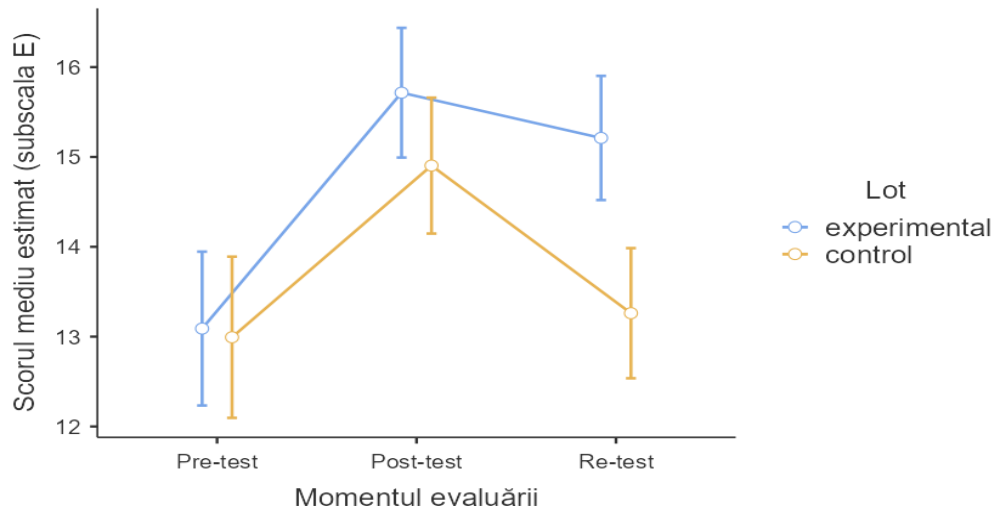

Figura nr. V.22. Evoluția scorurilor medii a subscalei E în funcție de momentul evaluării și lot

Rezultatele privind abilitățile civice arată că lotul experimental a înregistrat o creștere a acestor abilități de la pre-test la post-test, menținându-se la re-test. Aceasta sugerează că metoda de învățare prin proiecte facilitează dezvoltarea durabilă a competențelor necesare pentru colaborare și rezolvarea problemelor civice. Lotul de control a demonstrat îmbunătățiri inițiale la post-test, dar o scădere la re-test, indicând o diminuare a impactului metodei tradiționale.

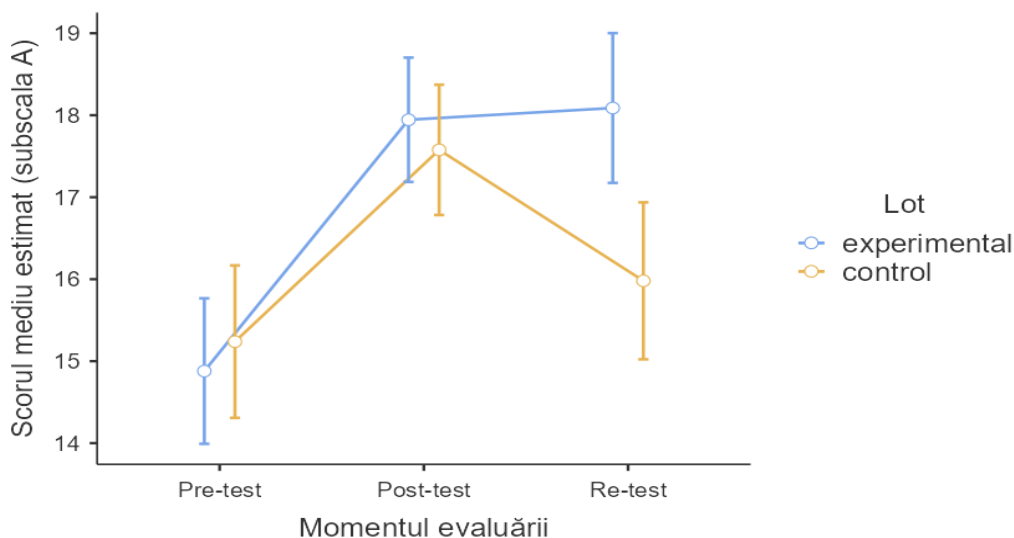

Figura nr. V.24. Evoluția scorurilor medii a *subscalei A* în funcție de momentul evaluării și lot

La lotul experimental, scorurile medii pentru atitudinile civice au crescut de la pre-test la post-test și s-au menținut sau chiar au crescut ușor la re-test. Aceasta sugerează o apreciere și valorizare mai consistentă a implicării civice și a democrației. În contrast, lotul de control a înregistrat o creștere la post-test, dar o scădere la re-test, indicând că metodele tradiționale nu susțin pe termen lung atitudinile civice pozitive.

Implicațiile generale ale studiului evidențiază mai multe aspecte semnificative. În primul rând, în toate subscalele analizate, lotul experimental a înregistrat un progres mai constant și durabil în timp, sugerând că metoda de învățare bazată pe proiecte este mai eficientă în formarea comportamentului civic a elevilor, în comparație cu metoda tradițională. În al doilea rând, în lotul de control, observăm o scădere la re-test în toate subscalele, semnalând că metoda tradițională poate avea inițial un efect pozitiv, dar acesta se diminuează în timp, indicând necesitatea unei consolidări sau adaptări pentru a asigura o dezvoltare constantă. Așadar, constatăm că efectele pozitive ale învățării bazată pe proiecte par a fi mai durabile în timp, sugerând că abordările inovatoare în educație pot aduce beneficii pe termen lung în ceea ce privește formarea comportamentului civic a elevilor.

Concluziile cercetării

Teza de doctorat intitulată *Formarea comportamentului civic la elevii din învățământul gimnazial, prin învățarea bazată pe proiect. Aplicații la disciplina Educația pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a)* a examinat efectele învățării bazate pe proiecte asupra dezvoltării comportamentului civic al elevilor. În contextul actual, educația pentru cetățenie democratică este o disciplină utilă pentru pregătirea elevilor ca cetățeni ai unui sistem democratic. Cercetarea a investigat modul în care metoda învățării bazate pe proiect îmbunătățește cunoștințele, implicarea, identitatea, abilitățile și atitudinile civice ale elevilor din clasa a VII-a.

Cercetarea a fost motivată de necesitatea de a îmbunătăți metodele educaționale tradiționale, care nu reușesc întotdeauna să stimuleze implicarea civică. Metoda învățării bazate pe proiect a fost propusă ca o alternativă eficientă, capabilă să ofere elevilor o învățare aplicată și participativă, care reflectă provocările reale ale comunității și societății, facilitând astfel formarea cetățenilor. Lucrarea a fost organizată în două părți majore. Prima parte, Fundamentarea teoretică, a abordat conceptele și valorile cetățeniei democratice, precum și integrarea acestora în educația pentru cetățenie democratică. Aceasta a inclus clarificări terminologice, explorarea dimensiunilor cetățeniei democratice și analiza curriculumului școlar. A doua parte, Investigarea experimentală, a detaliat designul cercetării, metodologia și rezultatele experimentale, evaluând impactul metodei învățării bazate pe proiecte în etapa experimentală, etapa post-experimentală și etapa de re-testare, oferind o imagine comprehensivă asupra influenței programului de intervenție asupra comportamentului civic al elevilor.

Rezultatele cercetării prezintă impactul programului de intervenție asupra formării comportamentului civic al elevilor din clasa a VII-a. Măsurând și interpretând valorile înregistrate pentru variabilele dependente, precum cunoștințele civice, implicarea civică, identitatea civică, abilitățile civice și atitudinile civice, rezultatele obținute ne îndreptățesc să identificăm răspunsuri elocvente pentru întrebările de cercetare formulate în demersul experimental. Implementarea programului de intervenție a demonstrat un impact pozitiv și semnificativ asupra comportamentului civic al elevilor de clasa a VII-a, analizat prin cele trei momente de evaluare: pre-test, post-test și re-test. Compararea rezultatelor dintre lotul experimental și lotul de control a evidențiat îmbunătățiri în lotul experimental, în special în mediul rural, unde elevii au manifestat un progres semnificativ mai mare în toate variabilele dependente.

Rezultatele pentru variabila cunoștințe civice arată că elevii din lotul experimental au demonstrat o creștere semnificativă a cunoștințelor civice între momentele de evaluare pre-test și post-test, menținând aceste îmbunătățiri și la re-test. Datele arată o înțelegere mai bună a responsabilităților cetățenești, a participării civice și a principiilor democratice, cu scoruri medii mai mari în toate aceste domenii la post-test comparativ cu pre-test și re-test (de exemplu: D1: 4,29 urban și 4,29 rural la post-test, menținând valori ridicate la re-test). Aceasta indică nu doar îmbunătățirea imediată, ci și persistența cunoștințelor civice dobândite prin programul de intervenție. Rezultatele validează ipoteza specifică 1, confirmând eficacitatea metodei învățării bazate pe proiect în dezvoltarea și menținerea cunoștințelor civice pe termen lung.

În ceea ce privește implicarea civică, elevii din lotul experimental au prezentat o creștere semnificativă între pre-test și post-test, cu o menținere a acestor rezultate și la re-test. Rezultatele indică un angajament crescut în activitățile comunitare și în procesele decizionale civice (de exemplu: I3: 4,33 experimental vs. 3,17 control la post-test), sugerând o implicare civică mai activă și eficientă în lotul experimental. Datele reflectă că intervenția a avut un impact imediat și susținut asupra implicării elevilor în comunitate, validând ipoteza specifică 2 și subliniind importanța învățării bazate pe proiecte pentru promovarea unei implicări civice active.

Evaluările pentru variabila identitate civică indică o dezvoltare semnificativă a identității civice în lotul experimental, evidențiată printr-un sentiment crescut de apartenență și identificare cu valorile democratice. Creșterea mediei scorurilor de la pre-test la post-test și menținerea acestor scoruri la re-test (de exemplu: I5: 3,62 experimental vs. 2,94 control la post-test) arată că elevii din lotul experimental au dobândit o identitate civică mai puternică. Aceste rezultate validează ipoteza specifică 3, demonstrând că programul de intervenție a facilitat integrarea valorilor civice în identitatea personală a elevilor pe termen lung.

Analiza abilităților civice arată o creștere semnificativă în lotul experimental de la pre-test la post-test, menținută la re-test. Elevii din lotul experimental au obținut scoruri medii mai mari la abilitățile de colaborare, elaborare de strategii și identificare a soluțiilor civice (de exemplu: E1: 3,84 experimental vs. 3,10 control la post-test), indicând o dezvoltare mai robustă a acestor competențe. Acest rezultat confirmă ipoteza specifică 4, subliniind că intervenția educațională bazată pe proiecte a fost eficientă în consolidarea abilităților civice necesare pentru o participare activă și eficientă în viața civică.

Elevii din lotul experimental au demonstrat o îmbunătățire semnificativă a atitudinilor civice comparativ cu lotul de control, cu scoruri mai mari la aprecierea democrației și valorizarea implicării civice (de exemplu: A3: 3,62 experimental vs. 3,00 control la post-test). Aceasta sugerează o consolidare a atitudinilor pozitive față de participarea civică și responsabilitatea socială, cu o menținere a acestor atitudini la re-test. Rezultatele validează ipoteza specifică 5, indicând că proiectele educaționale au influențat pozitiv atitudinile elevilor față de cetățenia democratică și valorile democratice.

Implementarea programului de intervenție a dovedit că învățarea bazată pe proiecte este semnificativ mai benefică decât metodele tradiționale de predare în dezvoltarea și menținerea comportamentului civic al elevilor. Evaluările la pre-test, post-test și re-test au arătat că elevii din lotul experimental au prezentat îmbunătățiri substanțiale și de durată în cunoștințele civice, implicarea civică, identitatea civică, abilitățile civice și atitudinile civice. Aceste rezultate sugerează că extinderea utilizării învățării bazate pe proiect poate optimiza practica educațională, contribuind la formarea cetățenilor cu un grad ridicat de responsabilitate civică și cu o conștiință adâncă în ce privește implicarea activă pentru ca o societate democratică să funcționeze în parametri optimi.

Rezultatele cercetării sugerează că învățarea bazată pe proiecte are un impact pozitiv semnificativ asupra formării comportamentului civic al elevilor din clasa a VII-a, indicând necesitatea utilizării acestei metode în programa școlară pentru mai multe discipline. Curriculumul actual, chiar dacă nu e centrat pe metode tradiționale de predare, poate beneficia de o restructurare care să includă învățarea bazată pe proiect ca abordare centrală în Educația pentru cetățenie democratică. Metoda promovează o învățare activă, bazată pe colaborare, în care elevii sunt implicați direct în rezolvarea problemelor reale ale comunității lor sau a școlii, ceea ce le permite să aplice cunoștințele teoretice în contexte practice. Implementarea învățării bazate pe proiect în curriculumul școlar poate stimula gândirea critică, abilitățile de rezolvare a problemelor și implicarea activă în comunitate. Elevii învață să colaboreze eficient, să comunice clar și să se angajeze în activități care reflectă procesele democratice.

Pentru ca învățarea bazată pe proiect să fie implementată eficient, formarea adecvată a cadrelor didactice devine o necesitate. Profesorii trebuie să fie familiarizați nu doar cu metodologia învățării bazate pe proiect, ci și cu modalitățile prin care aceasta poate fi integrată în activitățile zilnice de predare și învățare. Pregătirea profesorilor trebuie să includă instruire în

proiectarea și gestionarea proiectelor, încurajarea colaborării în echipă și facilitarea reflecției critice. Comunitatea locală joacă un rol important în sprijinirea educației pentru cetățenie prin învățarea bazată pe proiect. În cadrul comunității, elevilor li se pot oferi oportunități autentice de a interacționa cu diverse instituții și organizații locale, de a înțelege problemele reale ale comunității și de a contribui la soluționarea acestora. Imprimarea activă a comunității poate îmbogăți experiențele educaționale ale elevilor, oferindu-le perspective noi și context pentru aplicarea cunoștințelor lor.

Limite ale cercetării

Cercetarea a utilizat un eșantion de conveniență selectat din populația elevilor de clasa a VII-a din două medii școlare (urban și rural), ceea ce facilitează accesul rapid la participanți, dar introduce un bias de selecție. Acest tip de eșantionare poate limita diversitatea și reprezentativitatea rezultatelor, nefiind complet reprezentativ pentru întreaga populație de elevi de clasa a VII-a. Astfel, rezultatele nu pot fi generalizate fără rezerve, iar studiile viitoare ar trebui să includă o varietate mai mare de școli și regiuni pentru a explora dacă efectele observate se mențin în alte contexte educaționale și culturale.

Implementarea învățării bazate pe proiect poate varia semnificativ în funcție de contextul educațional, resursele disponibile, pregătirea cadrelor didactice și nivelul de susținere din partea administrației școlare. Diferențele în aplicarea metodei educaționale între diferite școli și clase pot influența rezultatele obținute și pot face dificilă compararea directă a impactului metodei între diverse contexte educaționale. De asemenea, durata programului de intervenție a fost o limitare semnificativă, deoarece perioada determinată de implementare poate fi insuficientă pentru a capta toate efectele pe termen lung ale învățării bazate pe proiecte asupra comportamentului civic al elevilor.

Propuneri pentru cercetări viitoare

Extinderea studiului la eșantioane mai mari și mai diverse, care să includă elevi dintr-o varietate mai mare de medii școlare și socio-economice, este esențială pentru a valida generalizarea rezultatelor și pentru a identifica variabilele contextuale care pot influența eficacitatea învățării bazate pe proiect. Cercetările viitoare ar trebui să dezvolte instrumente de evaluare mai avansate și mai precise pentru a măsura efectele învățării bazate pe proiect, incluzând o combinație de evaluări calitative și cantitative, cum ar fi studii de caz detaliate, interviuri semi-structurate cu elevii și profesorii, și analize de portofolii de proiecte realizate de

elevi. În ceea ce privește inovațiile curriculare, cercetările viitoare ar trebui să exploreze integrarea mai largă a învățării bazate pe proiect în curriculumul național și în strategiile de predare.

Contribuții în domeniul științelor educației

Cercetarea aduce contribuții la domeniul științelor educației prin demonstrarea eficacității metodei învățării bazate pe proiect în formarea comportamentului civic al elevilor. Teza oferă dovezi empirice că această metodă educațională este viabilă pentru dezvoltarea competențelor civice, pregătind elevii să devină cetățeni activi și responsabili. Studiul subliniază necesitatea unei reforme educaționale care să includă învățarea bazată pe proiect ca metodă centrală în predarea educației sociale, evidențiind importanța formării continue a profesorilor și dezvoltării de resurse pedagogice adecvate.

Bibliografie

- Adha, M. M., & Yanzi, H. (2014). *Project Citizen Model for Effective Student Engagement and Democratic Citizenship in Civic Education Best Practices*. 1015–1027. <http://repository.lppm.unila.ac.id/11582/>
- Adha, M. M., Yanzi, H., & Nurmalisa, Y. (2018). The Improvement of Student Intellectual and Participatory Skill Through Project Citizen Model in Civic Education Classroom. *International Journal Pedagogy of Social Studies*, 3(1), Article 1. <http://ejournal.upi.edu/index.php/pips/article/view/12323>
- Adkin, L. E. (2010). *Environmental Conflict and Democracy in Canada*. UBC Press.
- Akirav, O. (2023). Active Civic Education Using Project-Based Learning: Israeli College Students' Attitudes towards Civic Engagement. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 17(1). <https://eric.ed.gov/?id=EJ1411048>
- Alacapinar, F. (2008). Effectiveness of Project-Based Learning. *Eurasian Journal of Educational Research*, 32, 17–34.
- Albulescu, I. (2019). Democratic Citizenship and Moral-Religious Values. Axiological Benchmarks in the Education for Democratic Citizenship. *Educatia* 21. https://www.academia.edu/54400798/Democratic_Citizenship_and_Moral_Religious_Values_Axiological_Benchmarks_in_the_Education_for_Democratic_Citizenship
- Albulescu, I., & Albulescu, M. (2014). The University in the Community. The University's Contribution to Local and Regional Development by Providing Educational Services for Adults. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 142, 5–11. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.578>
- Albulescu, I., & Albulescu, M. (2018). Education For Democratic Citizenship In Adults. Policies And Strategies Of Implementation. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences, Education, Reflection, Development – ERD 2017*. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2018.06.89>
- Albulescu, M., & Albulescu, I. (2015). Overtones in Contemporary Educational Theory and Practice: Education for Democratic Citizenship. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 209, 96–101. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.263>
- Almond, G. A. (2001). Civic Culture. In N. J. Smelser & P. B. Baltes (Ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (pp. 1862–1865). Pergamon. <https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/01106-2>
- Almond, G. A., & Verba, S. (1989). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. SAGE.
- Alvargonzález, D. (2011). Multidisciplinarity, Interdisciplinarity, Transdisciplinarity, and the Sciences. *International Studies in the Philosophy of Science*, 25(4), 387–403. <https://doi.org/10.1080/02698595.2011.623366>
- Amaral, J. A. A. do. (2019). Combining Community-Based Learning and Project-Based Learning: A Qualitative Systemic Analysis of the Experiences and Perceptions of Students and Community Partners. *Partnerships: A Journal of Service-Learning and Civic Engagement*, 10(1), Article 1. <https://libjournal.uncg.edu/prt/article/view/1733>
- Annette, J. (2009). 'Active learning for active citizenship': Democratic citizenship and lifelong learning. *Education, Citizenship and Social Justice*, 4(2), 149–160. <https://doi.org/10.1177/1746197909103934>
- Arthur, J., Hahn, C., & Davies, I. (2008). *SAGE Handbook of Education for Citizenship and Democracy*. 1–592. <https://www.torrossa.com/en/resources/an/4913113>
- Atkins, R., Taylor, R., & Wood, B. (2016). Planning for critically informed, active citizenship: Lessons from social-studies classrooms. *Set: Research Information for Teachers*, 3, 15–22. <https://doi.org/10.18296/set.0052>
- Babakr, Z. H., Mohamedamin, P., & Kakamad, K. (2019). Piaget's Cognitive Developmental Theory: Critical Review. *Education Quarterly Reviews*, 2(3), 517–524. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1274368>
- Baker, G. (2002). *Civil Society and Democratic Theory: Alternative Voices*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203166994>
- Bandura, A. (1969). Social-Learning Theory of Identification Processes. In D. A. Goslin (Ed.), *Handbook of Socialization. Theory and Research*. Rand McNally & Company.
- Bandura, A. (2019). The Social Learning Theory of Aggression. In R. Falk & S. S. Kim (Ed.), *The War System: An Interdisciplinary Approach*. Routledge.
- Barbalet, J. M. (1988). *Citizenship: Rights, struggle and class inequality*. University of Minnesota Press.
- Bassett, R. G. (2013). *Essentials of Parliamentary Democracy*. Routledge.
- Battistoni, R. M. (1997). Service Learning and Democratic Citizenship. *Theory Into Practice*, 36(3), 150–156. <https://www.jstor.org/stable/1477328>
- Becker, D. (2019). The Digital Citizen 2.0: Reconsidering Issues of Digital Citizenship Education. *AAA: Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik*, 44(2), 167–194. <https://www.jstor.org/stable/26926436>

- Bee, C. (2017). Active Citizenship and Its Components. In C. Bee (Ed.), *Active Citizenship in Europe: Practices and Demands in the EU, Italy, Turkey and the UK* (pp. 57–79). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1057/978-1-137-45317-4_4
- Benedict, C. (2021). Religion-Blind Policies: Anti-Democratic Consequences. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 20(2). <https://doi.org/10.22176/act20.1.60>
- Biesta, G. J. J. (2011). *Learning Democracy in School and Society: Education, Lifelong Learning, and the Politics of Citizenship*. Springer Science & Business Media.
- Black, E., Bettencourt, M., & Cameron, C. (f.a.). *Social Pedagogy in the Classroom*.
- Bobek, D., Zaff, J., Li, Y., & Lerner, R. M. (2009). Cognitive, emotional, and behavioral components of civic action: Towards an integrated measure of civic engagement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(5), 615–627. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2009.07.005>
- Bohan Haeussler, C., Doppen, F., Feinberg, J., & O'Mahony, C. (2008). Citizens of Today and Tomorrow. An Exploration of Preservice Social Studies Teachers Knowledge and Their Professors Experience with Citizenship. In B. S. Stern (Ed.), *Curriculum and Teaching Dialogue* (Vol. 10). IAP.
- Boje, T. P. (2009). Organized civil society, volunteering and citizenship. In B. Enjolras & K. Henrik Sivesind (Ed.), *Civil Society in Comparative Perspective* (Vol. 26, pp. 243–262). Emerald Group Publishing Limited. [https://doi.org/10.1108/S0195-6310\(2009\)0000026014](https://doi.org/10.1108/S0195-6310(2009)0000026014)
- Boje, T. P. (2015). Citizenship, Democratic Participation, and Civil Society. *Cursiv*, 15(2015), 27–44.
- Bonnette, R. (2006). Out of the Classroom and Into the Community: Service Learning Reinforces Classroom Instruction. *The Technology Teacher*, 65(5), 6–11. <https://digitalcommons.unomaha.edu/slceprojectsummaries/5>
- Boss, S., & Larmer, J. (2018). *Project Based Teaching: How to Create Rigorous and Engaging Learning Experiences*. ASCD.
- Boulding, E. (1990). *Building a Global Civic Culture: Education for an Interdependent World*. Syracuse University Press.
- Brennan, J., & Landmore, H. (2022). *Debating Democracy: Do We Need More Or Less?* Oxford University Press.
- Bringle, R., Clayton, P., & Bringle, K. E. (2015). From Teaching Democratic Thinking to Developing Democratic Civic Identity. *Partnerships: A Journal of Service-Learning and Civic Engagement*, 6(1), Article 1. <https://libjournal.uncg.edu/prt/article/view/1021>
- Brown, R. (2000). Social identity theory: Past achievements, current problems and future challenges. *European Journal of Social Psychology*, 30(6), 745–778. [https://doi.org/10.1002/1099-0992\(200011/12\)30:6<745::AID-EJSP24>3.0.CO;2-O](https://doi.org/10.1002/1099-0992(200011/12)30:6<745::AID-EJSP24>3.0.CO;2-O)
- Brownlie, I. (1992). *Basic Documents on Human Rights*. Clarendon Press.
- Brunkhorst, H. (2010). *Constitutionalism and Democracy in the World Society*. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199585007.003.0009>
- Bruyns, C. L. (2012). The Church, Democracy and Responsible Citizenship. *Religion and Theology*, 19(1–2), 60–73. <https://doi.org/10.1163/157430112X650320>
- Bryan, J., & Henry, L. (2008). Strengths-Based Partnerships: A School-Family-Community Partnership Approach to Empowering Students. *Professional School Counseling*, 12(2), 2156759X0801200202. <https://doi.org/10.1177/2156759X0801200202>
- Busara, E. (2023). The Role of Education in Shaping Civic Values. *International Journal of History and Civics*, 1(1), Article 1. <https://forthworthjournals.org/journals/index.php/IJHC/article/view/43>
- Çakmaklı, D. (2016). Rights and obligations in civil society organizations: Learning active citizenship in Turkey. *Southeast European and Black Sea Studies*, 17(1). <https://doi.org/10.1080/14683857.2016.1244236>
- Cameron, C., & Moss, P. (2011). *Social Pedagogy and Working with Children and Young People: Where Care and Education Meet*. Jessica Kingsley Publishers.
- Camicia, S. (2023). Curriculum and social studies education. In R. J. Tierney, F. Rizvi, & K. Ercikan (Ed.), *International Encyclopedia of Education (Fourth Edition)* (pp. 327–332). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-818630-5.03058-X>
- Campbell, D. E. (2019). What Social Scientists Have Learned About Civic Education: A Review of the Literature. *Peabody Journal of Education*, 94(1), 32–47. <https://doi.org/10.1080/0161956X.2019.1553601>
- Campbell, D. E., Levinson, M., & Hess, F. M. (2012). *Making Civics Count: Citizenship Education for a New Generation*. Harvard Education Press.
- Carozza, P. G., & Philpott, D. (2012). The Catholic Church, Human Rights, and Democracy: Convergence and Conflict with the Modern State. *Logos: A Journal of Catholic Thought and Culture*, 15(3), 15–43. <https://muse.jhu.edu/pub/82/article/479579>

- Carr, W., & Hartnett, A. (1996). Civic Education, Democracy and the English Political Tradition. În J. Demaine & H. Entwistle (Ed.), *Beyond Communitarianism: Citizenship, Politics and Education* (pp. 64–82). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1007/978-1-349-25207-7_5
- Cetățenia. (f.a.). Preluat în 27 iunie 2024, din <https://lege5.ro/Gratuit/gq4deojv/cetatenia-constitutia?dp=gqztemrwga3da>
- Checkoway, B., & Aldana, A. (2013). Four forms of youth civic engagement for diverse democracy. *Children and Youth Services Review*, 35(11), 1894–1899. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.09.005>
- Citizenship and Participation—Manual for Human Rights Education with Young people—Www.coe.int.* (f.a.). Manual for Human Rights Education with Young People. Preluat în 8 ianuarie 2024, din <https://www.coe.int/en/web/compass/citizenship-and-participation>
- Civil Society Division, Partnerships Bureau Oslo Governance Centre, & Bureau for Development Policy. (2009). *Voice and Accountability for Human Development. A UNDP Global Strategy to Strengthen Civil Society and Civic Engagement.* UNDP - United Nations Development Programme. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/2009_UNDP_Strategy-for-Civil-Society-and-Civic-Engagement_EN.pdf
- Clark, S. G., & Wallace, R. L. (2015). Integration and interdisciplinarity: Concepts, frameworks, and education. *Policy Sciences*, 48(2), 233–255. <https://doi.org/10.1007/s11077-015-9210-4>
- Cliveti, M. (2013). Întrebare parlamentară | Definiție—Cetățean european | E-012620/2013 | Parlamentul European. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2013-012620_RO.html
- Cohen, A., & Chaffee, B. (2012). The relationship between adolescents' civic knowledge, civic attitude, and civic behavior and their self-reported future likelihood of voting -. *Education, Citizenship and Social Justice*, 8(1). <https://doi.org/10.1177/1746197912456339>
- Cohen, J. L., & Arato, A. (2016). 66. Civil Society and Political Theory. În 66. *Civil Society and Political Theory* (pp. 370–374). Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/blau17412-080>
- Conseil de l'Europe (Ed.). (2020). *Manuel d'éducation à la citoyenneté numérique: Être en ligne, bien-être en ligne, mes droits en ligne.* Conseil de l'Europe.
- Consiliul European. (f.a.). *Carta Consiliului European privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului.*
- Constituția României.* (2003). <https://www.presidency.ro/constitutia-romaniei>
- Cornwall, A., & Coelho, V. S. (2007). *Spaces for Change?: The Politics of Citizen Participation in New Democratic Arenas.* Zed Books.
- Cornwell, G. H., & Stoddard, E. W. (2006). Freedom, Diversity, and Global Citizenship. *Liberal Education*, 92(2), 26–33. <https://eric.ed.gov/?id=EJ744026>
- Costandius, E. (2015). *Engaging Higher Education Curricula: A critical citizenship perspective.* AFRICAN SUN MeDIA.
- Council of Europe. (2023). „Learner's First”. Education for Today's and Tomorrow's Democratic Societies. *The Transformative Power of Education: Universal Values and Civic Renewal.* Council of Europe Standing Conference of Ministers of Education, Strasbourg.
- Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education. Recommendation CM/Rec (2010)7 and Explanatory Memorandum.* (2017). Council of Europe Publishing. <https://www.coe.int/en/web/edc/what-is-edc/hre>
- Coysh, J. (2017). *Human Rights Education and the Politics of Knowledge.* Taylor & Francis.
- Crick, B. (2010). *Active Citizenship: What Could it Achieve and How?* Edinburgh University Press.
- Crocetti, E., Jahromi, P., & Meeus, W. (2012). Identity and civic engagement in adolescence. *Journal of Adolescence*, 35(3), 521–532. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.08.003>
- da Silva, M. C. (Ed.). (2019). *Global Education Guidelines. Concepts and methodologies on global education for educators and policy makers.* North-South Centre of the Council of Europe.
- Dabbagh, N. (2019). Effects of PBL on Critical Thinking Skills. În *The Wiley Handbook of Problem-Based Learning* (pp. 135–156). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781119173243.ch6>
- Dahl, R. A. (1992). The Problem of Civic Competence. *Journal of Democracy*, 3(4), 45–59. <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jnlodmcy3&i=485>
- Dahrendorf, R. (1991). Citizenship and beyond: The social dynamics of an idea. *Social research*, 41.
- Dalton, R. J., Farrell, D. M., & McAllister, I. (2011). *Political Parties and Democratic Linkage: How Parties Organize Democracy.* OUP Oxford.
- Davenport, C. (1999). Human Rights and the Democratic Proposition. *Journal of Conflict Resolution*, 43(1). <https://doi.org/10.1177/0022002799043001006>

- DECLARATIE 10/12/1948—Portal Legislativ. (f.a.). Preluat în 14 mai 2024, din <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22751>
- Dekker, H., & Portengen, R. (1996). *National and European Citizenship. Conception, Institutionalizations, and Competencies. Case: The Netherlands*. Chatham House Publishers.
- Devins, N., & Fisher, L. (2015). *The Democratic Constitution, 2nd Edition*. Oxford University Press.
- Dewey, J. (2024). Introduction: Dewey's Vision in Democracy and Education. În *Introduction: Dewey's Vision in Democracy and Education* (pp. xv–lvi). Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/dewe21010-003>
- Diamond, L. (1990). Three Paradoxes of Democracy. *Journal of Democracy, 1*, 48. <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/jnlodmcy1&id=317&div=&collection=>
- Diffily, D. (2002). Project-Based Learning: Meeting Social Studies Standards and the Needs of Gifted Learners. *Gifted Child Today, 25*(3), 40–59. <https://doi.org/10.4219/gct-2002-69>
- Dipaola, M., & Tschannen-Moran, M. (2001). Organizational Citizenship Behavior in Schools and Its Relationship to School Climate. *Journal of School Leadership, 11*(5), 424–447. <https://doi.org/10.1177/105268460101100503>
- Drake, S. M., & Burns, R. C. (2004). *Meeting Standards Through Integrated Curriculum*. ASCD.
- Drake, S., & Reid, J. (2018). Integrated Curriculum as an Effective Way to Teach 21st Century Capabilities. *Asia Pacific Journal of Educational Research, 1*, 31–50. <https://doi.org/10.30777/APJER.2018.1.1.03>
- Drale, C. S. (2004). Communication Media In A Democratic Society. *Communication Law and Policy, 9*(2), 213–235. https://doi.org/10.1207/s15326926clp0902_3
- Drerup, J. (2018). Education for Democratic Tolerance, Respect and the Limits of Political Liberalism. *Journal of Philosophy of Education, 52*(3), 515–532. <https://doi.org/10.1111/1467-9752.12337>
- Duke, N. N., Skay, C. L., Pettingell, S. L., & Borowsky, I. W. (2009). From Adolescent Connections to Social Capital: Predictors of Civic Engagement in Young Adulthood. *Journal of Adolescent Health, 44*(2), 161–168. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2008.07.007>
- Dunn, E., & Hann, C. (2004). *Civil Society: Challenging Western Models*. Routledge.
- Eckstein, K., & Noack, P. (2014). Students' Democratic Experiences in School: A Multilevel Analysis of Social-Emotional Influences. *International Journal of Developmental Science, 8*(3–4), 105–114. <https://doi.org/10.3233/DEV-14136>
- Edelstein, W. (2015). Education for Democracy: Cooperation, Participation and Civic Engagement in the Classroom. În C. Psaltis, A. Gillespie, & A.-N. Perret-Clermont (Ed.), *Social Relations in Human and Societal Development* (pp. 19–31). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1057/9781137400994_2
- Educație pentru cetățenie democratică și drepturile omului. (f.a.). Living Democracy. Preluat în 27 iunie 2024, din <https://www.living-democracy.com/ro/about-edc-hre/>
- Enslin, P., & White, P. (2003). Democratic Citizenship. În N. Blake, P. Smeyers, R. Smith, & P. Standish (Ed.), *The Blackwell Guide to the Philosophy of Education* (1 ed, pp. 110–125). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470996294.ch7>
- Erofeeva, M. A., Belyakova, N. V., Ukolova, L. I., Kozlitina, I. A., Bazhdanova, Y. V., & Kalinina, N. V. (2021). *Development of health-saving competencies in students from dysfunctional families as a factor of socialization and formation of a healthy behavior model*. <https://doi.org/10.14198/jhse.2021.16.Proc4.42>
- Ersoy, A. F. (2014). Active and Democratic Citizenship Education and Its Challenges in Social Studies Classrooms. *Eurasian Journal of Educational Research, 55*, 1–20.
- Europe, C. of. (2016). *Competences for democratic culture: Living together as equals in culturally diverse democratic societies*. Council of Europe.
- European Union. (2006). Recommendation of the European Parliament and the Council of 18 December 2006 on Key Competences for Lifelong Learning. *Official Journal of the European Union, L 394/10*. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>
- Fariasih, R. I., & Fathoni, A. (2022). The Project Based Learning Model on Motivation and Learning Outcomes of Elementary Civic Education. *Jurnal Ilmiah Sekolah Dasar, 6*(4), Article 4. <https://doi.org/10.23887/jisd.v6i4.55782>
- Farmer, R., Greene, N., Perry, K., & Jong, C. (2019). Environmental Explorations: Integrating Project-Based Learning and Civic Engagement Through an Afterschool Program. *Journal of Educational Research and Practice, 9*(1). <https://doi.org/10.5590/JERAP.2019.09.1.30>
- Feeley, M. (2014). *Promoting Global Citizenship through Project-Based Learning: Evidence from a Large-Enrollment Political Science Course* (SSRN Scholarly Paper 2858483). <https://papers.ssrn.com/abstract=2858483>
- Felisa, T. (2015). *Curriculum development and review for democratic citizenship and human rights education*. UNESCO Publishing.

- Fenton, N. (2014). Defending Whose Democracy? Media Freedom and Media Power. *Nordicom Review*, 35, 31–43. <https://www.nordicom.gu.se/sv/publikationer/nordicom-review/nordicom-review-special-issue-2014-defending-democracy>
- Ferejohn, J., & Pasquino, P. (2003). Rule of Democracy and Rule of Law. In J. M. Maravall & A. Przeworski (Ed.), *Democracy and the Rule of Law*. Cambridge University Press.
- Ferree, M. M., Gamson, W. A., Gerhards, J., & Rucht, D. (2002). Four Models of the Public Sphere in Modern Democracies. *Theory and Society*, 31(3), 289–324. <https://www.jstor.org/stable/658129>
- Fischer, K. W. (1980). A theory of cognitive development: The control and construction of hierarchies of skills. *Psychological Review*, 87(6), 477–531. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.87.6.477>
- Flanagan, C. A., Cumsille, P., Gill, S., & Gallay, L. S. (2007). School and community climates and civic commitments: Patterns for ethnic minority and majority students. *Journal of Educational Psychology*, 99(2), 421–431. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.99.2.421>
- Flavell, J. H. (1999). Cognitive Development: Children’s Knowledge About the Mind. *Annual Review of Psychology*, 50(Volume 50, 1999), 21–45. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.50.1.21>
- Flavell, J. H., & Ross, L. (1981). *Social Cognitive Development: Frontiers and Possible Futures*. CUP Archive.
- Forum on „Civic Partnerships for Citizenship and Human Rights Education”, 9-10 October 2008. (2009). Council of Europe.
- Fujita, K. (2005). The Effects of Extracurricular Activities on the Academic Performance of Junior High Students. *URJHS*, 5. <https://publications.kon.org/urc/v5/fujita.html>
- Gaventa, J. (1995). Citizen Knowledge, Citizen Competence and Democracy Building. *The Good Society*, 5(3), 28–35. <https://www.jstor.org/stable/20710704>
- Gimpel, J. G., Lay, J. C., & Schuknecht, J. E. (2003). *Cultivating Democracy: Civic Environments and Political Socialization in America*. Brookings Institution Press.
- Giroux, H. A., & Penna, A. N. (1979). Social Education in the Classroom: The Dynamics of the Hidden Curriculum. *Theory & Research in Social Education*, 7(1), 21–42. <https://doi.org/10.1080/00933104.1979.10506048>
- Giroux, H., & McLaren, P. (2011). Teacher Education and the Politics of Engagement: The Case for Democratic Schooling. *Harvard Educational Review*, 56(3), 213–239. <https://doi.org/10.17763/haer.56.3.trr1473235232320>
- Glaeser, E. L., Ponzetto, G. A. M., & Shleifer, A. (2007). Why does democracy need education? *Journal of Economic Growth*, 12(2), 77–99. <https://doi.org/10.1007/s10887-007-9015-1>
- Goldner, L., & Golan, D. (2017). The long-term effects of youth mentoring on student mentors’ civic engagement attitudes and behavior. *Journal of Community Psychology*, 45(6), 691–703. <https://doi.org/10.1002/jcop.21886>
- Gómez, A., Arrieta, A., & Rosado, N. (2022). Leveraging Students’ Citizenship Values With Project-Based Learning. In *Creating Classrooms of Peace in English Language Teaching*. Routledge.
- Gorlatova, M., Sarik, J., Kinget, P., Kymissis, I., & Zussman, G. (2013). Project-based learning within a large-scale interdisciplinary research effort. *Proceedings of the 18th ACM conference on Innovation and technology in computer science education*, 207–212. <https://doi.org/10.1145/2462476.2465588>
- Goss, K. A. (2010). Civil Society and Civic Engagement: Towards a Multi-Level Theory of Policy Feedbacks. *Journal of Civil Society*, 6(2), 119–143. <https://doi.org/10.1080/17448689.2010.506370>
- Gottlieb, K., & Robinson, G. (2006). *A Practical Guide for Integrating Civic Responsibility Into the Curriculum*. Amer. Assn. of Community Col.
- Govekar, M. A., & Rishi, M. (2007). Service Learning: Bringing Real-World Education Into the B-School Classroom. *Journal of Education for Business*, 83(1), 3–10. <https://doi.org/10.3200/JOEB.83.1.3-10>
- Grant, M. (2011). Learning, Beliefs, and Products: Students’ Perspectives with Project-based Learning. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 5(2). <https://doi.org/10.7771/1541-5015.1254>
- Grant, M. M. (2009). Understanding Projects in Project-Based Learning: A Student’s Perspective. *American Educational Research Association*.
- Grant, W. (f.a.). Civic culture. In *Oxford Reference from The Concise Oxford Dictionary of Politics*. <https://doi.org/10.1093/oi/authority.20110803095613999>
- Grundel, M., & Maliepaard, M. (2012). Knowing, understanding and practising democratic citizenship: An investigation of the role of religion among Muslim, Christian and non-religious adolescents. *Ethnic and Racial Studies*, 35(12), 2075–2096. <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.632019>
- Gurin, P., Nagda, B. (Ratnesh) A., & Lopez, G. E. (2004). The Benefits of Diversity in Education for Democratic Citizenship. *Journal of Social Issues*, 60(1), 17–34. <https://doi.org/10.1111/j.0022-4537.2004.00097.x>
- Hadjichambis, A. C., Reis, P., Paraskeva-Hadjichambi, D., Činčera, J., Pauw, J. B., Gericke, N., & Knippels, M.-C. (2020). *Conceptualizing Environmental Citizenship for 21st Century Education*. Springer Nature.

- Hands, C. M. (2008). Circles of Influence: The Role of School-Community Partnerships in the Character Formation and Citizenship of Secondary School Students. *Alberta Journal of Educational Research*, 54(1), Article 1. <https://doi.org/10.11575/ajer.v54i1.55210>
- Hart, K. E., & Kritsonis, W. A. (2006). Critical Analysis of an Original Writing on Social Learning Theory: Imitation of Film-Mediated Aggressive Models By: Albert Bandura, Dorothea Ross and Sheila A. Ross (1963). *National Forum of Applied Education Research Journal*, 19(3).
- Hartman, E., Lough, B., Toms, C., & Reynolds, N. (2015). Assessing intercultural capacities, civic engagement, and critical thinking: The global engagement survey. In J. Friedman, V. Haverkate, B. Oomen, E. Park, & M. Sklad (Ed.), *Going Global in Higher Education: The Theory, Teaching, and Measurement of Global Citizenship*. University College Roosevelt.
- Hayek, F. (1967). *Studies in philosophy, politics and economics*. Routledge.
- Heater, D. (1990). *Citizenship: The Civic Ideal in World History, Politics, and Education*. Longman Group.
- Heater, D. (2004). *A History of Education for Citizenship*. Routledge Falmer.
- Hervieu-Léger, D. (2006). The Role of Religion in Establishing Social Cohesion. In *The Role of Religion in Establishing Social Cohesion* (pp. 45–63). Central European University Press. <https://doi.org/10.1515/9786155053900-003>
- Higgins, D. J., & McCabe, M. P. (2003). Maltreatment and Family Dysfunction in Childhood and the Subsequent Adjustment of Children and Adults. *Journal of Family Violence*, 18(2), 107–120. <https://doi.org/10.1023/A:1022841215113>
- Hinchey, P. H., & Konkol, P. J. (2021). Threats to Meaningful Reform of Civic Education. In *The Risky Business of Education Policy*. Routledge.
- Hogg, M. A. (2016). Social Identity Theory. In S. McKeown, R. Haji, & N. Ferguson (Ed.), *Understanding Peace and Conflict Through Social Identity Theory: Contemporary Global Perspectives* (pp. 3–17). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-29869-6_1
- Hooghe, M., & Stolle, D. (2003). *Generating Social Capital: Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*. Springer.
- Hoskins, B., Villalba, E., Van Nijlen, D., & Barber, C. (2008). *Measuring Civic Competence in Europe. A composite Indicator based on IEA Civic Education Study 1999 for 14 years in School* (JRC Scientific and Technical Reports). European Commission, Joint Research Centre, CRELL.
- Houtzager, P. P., & Acharya, A. K. (2011). Associations, active citizenship, and the quality of democracy in Brazil and Mexico. *Theory and Society*, 40(1), 1–36. <https://doi.org/10.1007/s11186-010-9128-y>
- Howe, R. B., & Covell, K. (2009). Engaging Children in Citizenship Education: A Children's Rights Perspective. *The Journal of Educational Thought (JET) / Revue de la Pensée Éducative*, 43(1), 21–44. <https://www.jstor.org/stable/23765511>
- Hussein, B. (2021). Addressing Collaboration Challenges in Project-Based Learning: The Student's Perspective. *Education Sciences*, 11(8), Article 8. <https://doi.org/10.3390/educsci11080434>
- Ibrahim, T. (2005). Global citizenship education: Mainstreaming the curriculum? *Cambridge Journal of Education*, 35(2), 177–194. <https://doi.org/10.1080/03057640500146823>
- Ichilov, O. (1998). Pattern of citizenship in a changing world. In O. Ichilov (Ed.), *Citizenship and citizenship education in a changing world*. Woburg Press.
- Ignjatović, G. (2020). Integrative Learning Approach in ESP/ELP: Theoretical framework of intradisciplinary, multidisciplinary, interdisciplinary, and transdisciplinary integration. *Зборник Радова Правног Факултета у Нишу*, 88, 179–198. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=918052>
- Iheanacho, V. U. (2018). Church and State: A conflicting collaboration. *Studia Historiae Ecclesiasticae*, 44(3), 1–14. <https://doi.org/10.25159/24124265/4728>
- İlhan, I. (2014). A study on the efficacy of project-based learning approach on Social Studies Education: Conceptual achievement and academic motivation. *Educational Research and Reviews*, 9(15), 487–497. <https://doi.org/10.5897/ERR2014.1777>
- Institutul Intercultural Timișoara. (2018). *Proiect: Cetățeanul. Democrație participativă. Ghid pentru profesori*. Institutul Intercultural Timișoara.
- Isin, E. F., & Saward, M. (2013). *Enacting European Citizenship*. Cambridge University Press.
- Iuzu, I. (2014). Specificul conceptului de „Educație socială”. *Analele Științifice ale Universității de Stat „B.P. Hașdeu” din Cahul*, X.
- Jackson, R. (2007). *Religion and Education in Europe*. Waxmann Verlag.
- Janowitz, M. (1983). *The reconstruction of patriotism. Education for civic consciousness*. The University of Chicago Press.

- Jayadiputra, E. (2018). *The Implementation of Project Citizen in Contextual Teaching and Learning Approach*. 520–524. <https://doi.org/10.2991/acec-18.2018.118>
- Johnson, D. W., & Johnson, R. (2016). Cooperative learning and teaching citizenship in democracies. *International Journal of Educational Research*, 76, 162–177. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2015.11.009>
- Joireman, S. F. (2009). *Church, State, and Citizen: Christian Approaches to Political Engagement*. Oxford University Press.
- Kabatiah, M., Irwan, I., & Firman, F. (2021). Project Citizen Model's Effect on Students' Learning Interest in Civic Education as an Embodiment of Character Education. *Journal of Moral and Civic Education*, 5(1), 34–41. <https://doi.org/10.24036/8851412512020515>
- Kahne, J. E., & Sporte, S. E. (2008). Developing Citizens: The Impact of Civic Learning Opportunities on Students' Commitment to Civic Participation. *American Educational Research Journal*, 45(3), 738–766. <https://doi.org/10.3102/0002831208316951>
- Kaiser, W., Leucht, B., & Rasmussen, M. (2008). *The History of the European Union: Origins of a Trans- and Supranational Polity 1950-72*. Routledge.
- Keane, J. (2004). *Violence and Democracy*. Cambridge University Press.
- Keser, F., Akar, H., & Yildirim, A. (2011). The role of extracurricular activities in active citizenship education. *Journal of Curriculum Studies*, 43(6), 809–837. <https://doi.org/10.1080/00220272.2011.591433>
- Kesson, K., & Oyler, C. (1999). Integrated Curriculum and Service Learning: Linking School-Based Knowledge and Social Action. *English Education*, 31(2), 135–149. <https://www.jstor.org/stable/40172974>
- Kim, M., & Choi, D. (2018). Development of Youth Digital Citizenship Scale and Implication for Educational Setting. *Journal of Educational Technology & Society*, 21(1), 155–171. <https://www.jstor.org/stable/26273877>
- Kirchschlaeger, P. G. (2014). The Relation between Democracy and Human Rights. In A. D. Ursul, E. Kiss, A. N. Chumakov, O. G. Leonova, T. Weiming, A. Howell, H. Kim, & J. Sheffield (Ed.), *Globalistics and Globalization Studies: Aspects & Dimensions of Global Views*. Uchitel Publishing House.
- Krajcik, J. (2015). Project-Based Science. Engaging students in three-dimensional learning. *The Science Teacher*, 82(1).
- Kuhn, D. (2009). Adolescent Thinking. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Ed.), *Handbook of Adolescent Psychology, Volume 1: Individual Bases of Adolescent Development*. John Wiley & Sons.
- Kuhn, D. (2012). The Application of Piaget's Theory of Cognitive Development to Education. *Harvard Educational Review*, 49(3), 340–360. <https://doi.org/10.17763/haer.49.3.h70173113k7r618r>
- Kurubacak, G. (2007). The Power of Problem-Based Learning for Building Democratic Adult and At-Risk Youth Communications. In *Online Submission*. <https://eric.ed.gov/?id=ED495713>
- Kymlicka, W., & Norman, W. (1995). Return to the citizen: A survey of recent work on citizenship theory. In R. Besner (Ed.), *Theorizing citizenship*. State University of New York Press.
- Lafont, C. (2009). Religion and the public sphere: What are the deliberative obligations of democratic citizenship? *Philosophy & Social Criticism*, 35(1–2), 127–150. <https://doi.org/10.1177/0191453708098758>
- LeCompte, K., Blevins, B., & Riggers-Piehl, T. (2020). Developing civic competence through action civics: A longitudinal look at the data. *The Journal of Social Studies Research*, 44(1), 127–137. <https://doi.org/10.1016/j.jssr.2019.03.002>
- LEGE (R) 21 01/03/1991—Portal Legislativ. (1991). <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/121439?isFormaDeBaza=True&rep=True>
- Lenard, P. T. (2018). Democratic Citizenship and Denationalization. *American Political Science Review*, 112(1), 99–111. <https://doi.org/10.1017/S0003055417000442>
- Levin-Goldberg, J. (2009). Five Ways to Increase Civic Engagement. *Social Studies and the Young Learner*, 22(1), 15–18.
- Lisman, C. D. (2012). Education Ethics, Civil Education. In *Encyclopedia of Applied Ethics* (pp. 42–50). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-373932-2.00288-X>
- Lowe, B. (2021). The Impact of the Community Partnership School Model on Student Self-Efficacy and Civic Engagement. *Electronic Theses and Dissertations, 2020-*. <https://stars.library.ucf.edu/etd2020/897>
- Malazonia, D., Lobzhanidze, S., Maglakelidze, S., Chiabrishvili, N., Giunashvili, Z., & Natsvlishvili, N. (2023). The role of collaborative learning in the education for democratic citizenship (case of Georgia). *Cogent Education*, 10(1), 2167299. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2167299>
- Mara, E. L. (2017). Integrated Perspectives of Teaching the Romanian language and Literature. In I. Boldea (Ed.), *Literature, Discourses, and the Power of Multicultural Dialogue*. Arhipeleag XXI Press.

- Marquez Sevillano, J. de J., Martínez Muneta, M. L., Romero Rey, G., & Pérez García, J. M. (2011). New Methodology for Integrating Teams into Multidisciplinary Project Based Learning. *The International Journal of Engineering Education*, 27(4), Article 4. <http://www.ijee.ie/>
- Marshall, T. H. (1950). *Citizenship and Social Class and Other Essays*. Cambridge University Press.
- Marshall, T. H. (1973). *Class, citizenship and social development*. University of Chicago Press.
- Martens, A. M., & Gainous, J. (2013). Civic Education and Democratic Capacity: How Do Teachers Teach and What Works? *Social Science Quarterly*, 94(4), 956–976. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2012.00864.x>
- Masyada, S., Yeager Washington, E., & Dobson, D. (2022). A Partnership for Civic Learning. Findings from a Civic Attitude and Engagement Survey of Florida. Grade 7 Students. In R. M. Reardon & J. Leonard (Ed.), *School-University-Community Collaboration for Civic Education and Engagement in the Democratic Project*. IAP.
- Mati, J. M. (2024). Civil Society, Volunteerism, and Youth Citizenship in Fiji. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 1–12. <https://doi.org/10.1007/s11266-024-00633-y>
- Matzembacher, D. E., Gonzales, R. L., & do Nascimento, L. F. M. (2019). From informing to practicing: Students' engagement through practice-based learning methodology and community services. *The International Journal of Management Education*, 17(2), 191–200. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2019.03.002>
- McLaverly, P. (2002). Civil society and democracy. *Contemporary Politics*. <https://doi.org/10.1080/13569770216068>
- Melo-Escrihuela, C. (2008). Promoting Ecological Citizenship: Rights, Duties and Political Agency. *ACME: An International Journal for Critical Geographies*, 7(2), Article 2. <https://acme-journal.org/index.php/acme/article/view/799>
- Miedema, S., & Bertram-Troost, G. (2008). Democratic citizenship and religious education: Challenges and perspectives for schools in the Netherlands†. *British Journal of Religious Education*, 30(2), 123–132. <https://doi.org/10.1080/01416200701830970>
- Miller, M. C., Boluk, K., & Johnson, C. W. (2019). ‘Lift off!’: Employing an integrated curriculum design to increase student, faculty, and community engagement. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 25, 100203. <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2019.100203>
- Miller, S. (2009). *The Moral Foundations of Social Institutions: A Philosophical Study*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511818622>
- Model of Competences—Reference Framework of Competences for Democratic Culture*. (f.a.). Reference Framework of Competences for Democratic Culture. Preuat în 4 aprilie 2024, din <https://www.coe.int/en/web/reference-framework-of-competences-for-democratic-culture/model>
- Montero, J. R., Segatti, P., & Calvo, K. (2023). *Religious Voting in Western Democracies*. Oxford University Press.
- Moreira dos Santos, C. A., Carvalho Pereira, M. A., de Souza, M. A., Machado Dias, J. P., & Oliveira, F. S. (2020). Different Teaching Approaches and Use of Active Learning Strategies as Tools for Inter- and Transdisciplinary Education. *International Journal of Social Science Studies*, 8, 15. <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/ijsoctu8&id=162&div=&collection=>
- Morlino, L., & Palombella, G. (2010). *Rule of Law and Democracy: Inquiries Into Internal and External Issues*. BRILL.
- Moroi, Y. (2008). *Ethics of Conviction and Civic Responsibility: Conscientious War Resisters in America During the World Wars*. University Press of America.
- Morrison, G. R., Ross, S. J., Morrison, J. R., & Kalman, H. K. (2019). *Designing Effective Instruction*. John Wiley & Sons.
- Moshi, L. (2008). *Democracy and Culture*. Adonis & Abbey Publishers Ltd.
- Moss, P., & Petrie, P. (2019). Education and social pedagogy: What relationship? *London Review of Education*, 17(3). <https://doi.org/10.18546/LRE.17.3.13>
- Mouffe, C. (2010). Civil society, democratic values and human rights. In *Globality, Democracy and Civil Society*. Routledge.
- Muller, E. N., & Seligson, M. A. (1994). Civic Culture and Democracy: The Question of Causal Relationships. *American Political Science Review*, 88(3), 635–652. <https://doi.org/10.2307/2944800>
- Muller, E. N., Seligson, M. A., & Turan, I. (1987). Education, Participation, and Support for Democratic Norms. *Comparative Politics*, 20(1), 19–33. <https://doi.org/10.2307/421918>
- Naval, C., Print, M., & Veldhuis, R. (2002). Education for Democratic Citizenship in the New Europe: Context and Reform. *European Journal of Education*, 37(2), 107–128. <https://www.jstor.org/stable/1503793>
- Newmann, F. M. (1987). *Citizenship Education in the United States: A Statement of Needs*. <https://eric.ed.gov/?id=ED307203>

- Nicolescu-Waggonner, C. (2016). *No Rule of Law, No Democracy: Conflicts of Interest, Corruption, and Elections as Democratic Deficits*. State University of New York Press.
- Nicotera, N. (2008). Building Skills for Civic Engagement: Children as Agents of Neighborhood Change. *Journal of Community Practice*, 16(2), 221–242. <https://doi.org/10.1080/10705420801998045>
- Nunez Cubero, L., & Perez, C. (2013). Promoting emotional, social and civic competencies: Educational policies in Spain. *KJEP, Special Issue*.
- Ochoa-Becker, A. S. (2006). *Democratic Education for Social Studies: An Issues-Centered Decision Making Curriculum*. IAP.
- Olson, R. E., & Winn, C. T. C. (2015). *Reclaiming Pietism: Retrieving an Evangelical Tradition*. Wm. B. Eerdmans Publishing.
- Oogarah-Pratap, B., Bhoola, A., & Ramma, Y. (2020). Stage Theory of Cognitive Development—Jean Piaget. În B. Akpan & T. J. Kennedy (Ed.), *Science Education in Theory and Practice: An Introductory Guide to Learning Theory* (pp. 133–148). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-43620-9_10
- Organizație a societății civile. (f.a.). Eur-Lex. Access la dreptul Uniunii Europene. Preluat în 2 decembrie 2022, din <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/glossary/glossary-of-summaries.html>
- Oser, J., & Hooghe, M. (2018). Democratic ideals and levels of political participation: The role of political and social conceptualisations of democracy. *The British Journal of Politics and International Relations*, 20(3), 711–730. <https://doi.org/10.1177/1369148118768140>
- Owen, D. (2024). *Fostering Civic Engagement through Project-Based Learning*. APSA Preprints. <https://doi.org/10.33774/apsa-2024-j4wbj>
- Pakpahan, F. H., & Saragih, M. (2022). Theory Of Cognitive Development By Jean Piaget. *Journal of Applied Linguistics*, 2(1), Article 1. <https://doi.org/10.52622/joal.v2i2.79>
- Parker, W. C. (2003). *Teaching Democracy: Unity and Diversity in Public Life*. Teachers College Press.
- Parker, W. C. (2010). Knowing and Doing in Democratic Citizenship Education. În L. S. Levstik & C. A. Tyson (Ed.), *Handbook of Research in Social Studies Education*. Routledge.
- Patrick, J. J. (1996). Principles of Democracy for the Education of Citizens. În J. J. Patrick & L. A. Pinhey (Ed.), *Resources on Civic Education for Democracy: International Perspectives: Vol. Yearbook No. 1*. Indiana University Press.
- Payne, S. L. (1999). Interdisciplinarity: Potentials and Challenges. *Systemic Practice and Action Research*, 12(2), 173–182. <https://doi.org/10.1023/A:1022473913711>
- Perveen, M., & Awan, A. S. (2017). Analysis of Curriculum about Political Literacy as a Dimension of Citizenship Education. *Bulletin of Education and Research*, 39(1), 187–202. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1210116>
- Piaget, J. (1976). Piaget's Theory. În B. Inhelder, H. H. Chipman, & C. Zwingmann (Ed.), *Piaget and His School: A Reader in Developmental Psychology* (pp. 11–23). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-642-46323-5_2
- Prasetyo, W. H., Naidu, N. B. M., Tan, B. P., & Sumardjoko, B. (2021). Digital Citizenship Trend in Educational Sphere: A Systematic Review. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(4), 1192–1201. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1328013>
- Pratiwi, V. D., & Wuryandani, W. (2020). Effect of Problem Based Learning (PBL) Models on Motivation and Learning Outcomes in Learning Civic Education. *JPI (Jurnal Pendidikan Indonesia)*, 9(3), Article 3. <https://doi.org/10.23887/jpi-undiksha.v9i3.21565>
- Print, M., & Lange, D. (2013). *Civic Education and Competences for Engaging Citizens in Democracies*. Springer Science & Business Media.
- Programa școlară pentru disciplina Educație socială, clasele a V-a—A VIII-a. (2017). Ministerul Educației Naționale. <http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/2017-progr/28-Educatie%20sociala.pdf>
- Progresele realizate până la Actul Unic European | Fișe descriptive despre Uniunea Europeană | Parlamentul European. (f.a.). Preluat în 8 noiembrie 2022, din <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/2/progresele-realizate-pana-la-actul-unic-european>
- Proiect: Cetățeanul – Ghid pentru profesori. (f.a.). Preluat în 2 aprilie 2024, din <https://ghidprof.cetateanul.intercultural.ro/>
- Qondias, D., Lasmawan, W., Dantes, N., & Arnyana, I. B. P. (2022). Effectiveness of Multicultural Problem-Based Learning Models in Improving Social Attitudes and Critical Thinking Skills of Elementary School Students in Thematic Instruction. *Journal of Education and E-Learning Research*, 9(2), 62–70. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1352127>
- Qvist, P. (2006). Democratic Elements in Group and Project Organized PBL. Democratic Skills and Bildung via Project Organized problem based learning in groups in the Aalborg Model. În A. Kolmos & C. Jahn (Ed.), *PBL at Aalborg University*. Aalborg University.

- Rabbie, J. M., Schot, J. C., & Visser, L. (1989). Social identity theory: A conceptual and empirical critique from the perspective of a behavioural interaction model. *European Journal of Social Psychology*, 19(3), 171–202. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420190302>
- Rahman, A. (2015). *Extracurricular Activities as a Contribution to the Development of Civic Disposition*. 4.
- Raiker, A., Rautiainen, M., & Saqipi, B. (2019). *Teacher Education and the Development of Democratic Citizenship in Europe*. Routledge.
- Rasyid, M. A., & Khoirunnisa, F. (2021). The Effect Of Project-Based Learning On Collaboration Skills Of High School Students. *JURNAL PENDIDIKAN SAINS (JPS)*, 9(1), 113. <https://doi.org/10.26714/jps.9.1.2021.113-119>
- Reid-Griffin, A., Sterrett, W., & Stanback, A. (2020). Project-Based Learning (PjBL): Providing a Community of Engagement for Middle School Learners. *The Journal of Classroom Interaction*, 55(1), 4–25. <https://www.jstor.org/stable/45444878>
- Revelle, K. (2020). *Opportunities and Challenges Within Project-Based Learning: An Exploration of Integrated Civics and Literacy Instruction in Diverse Third-Grade Classrooms* [Thesis]. <http://deepblue.lib.umich.edu/handle/2027.42/155261>
- Rimmerman, C. A. (1991). Democracy and Critical Education for Citizenship. *PS: Political Science & Politics*, 24(3), 492–495. <https://doi.org/10.2307/420095>
- Robertson, E. (2008). Teacher education in a democratic society: Learning and teaching the practices of democratic participation. In *Handbook of Research on Teacher Education* (3-leaf ed). Routledge.
- Rodrick, D. (2000). *Institutions for High-Quality Growth: What They Are and How to Acquire Them*. NBER Working Paper Series. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w7540/w7540.pdf
- Rosaldo, R. (1994). Cultural Citizenship and Educational Democracy. *Cultural Anthropology*, 9(3), 402–411. <https://www.jstor.org/stable/656372>
- Rosenblum, A. (2020). Democracy for Homework: A Review of Civic Engagement in Urban Public Schools. *Dissertations, Theses, and Capstone Projects*. https://academicworks.cuny.edu/gc_etds/3589
- Ross, E. W. (2012). *The Social Studies Curriculum: Purposes, Problems, and Possibilities, Third Edition*. State University of New York Press.
- Rumjaun, A., & Narod, F. (2020). Social Learning Theory—Albert Bandura. In B. Akpan & T. J. Kennedy (Ed.), *Science Education in Theory and Practice: An Introductory Guide to Learning Theory* (pp. 85–99). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-43620-9_7
- Safarini, T. D. (2019). Developing students' collaboration skills through project-based learning in statistics. *Journal of Physics: Conference Series*, 1265(1), 012011. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1265/1/012011>
- Saloojee, A. (2005). *Social Inclusion, Anti-racism and Democratic Citizenship*. Joint Centre of Excellence for Research on Immigration and Settlement.
- Samuels, M. A., & Douglas, W. A. (1981). Promoting Democracy. *The Washington Quarterly*, 4(3), 52–65. <https://doi.org/10.1080/01636608109451791>
- Sanders, M. G., & Epstein, J. L. (1998). School-Family-Community Partnerships and Educational Change: International Perspectives. In A. Hargreaves, A. Lieberman, M. Fullan, & D. Hopkins (Ed.), *International Handbook of Educational Change: Part One* (pp. 482–502). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-011-4944-0_24
- Sandoval-Hernández, A., Isac, M. M., & Miranda, D. (2018). *Teaching Tolerance in a Globalized World*. Springer.
- Schaddelee, M., & McConnell, C. (2018). Analysing student perceptions to enhance engagement: An interdisciplinary, project-based learning programme. *Journal of International Education in Business*, 11(2), 161–177. <https://doi.org/10.1108/JIEB-09-2017-0034>
- Schattle, H. (2008). *The Practices of Global Citizenship*. Rowman & Littlefield.
- Scheufele, D. A., Hardy, B. W., Brossard, D., Waismel-Manor, I. S., & Nisbet, E. (2006). Democracy Based on Difference: Examining the Links Between Structural Heterogeneity, Heterogeneity of Discussion Networks, and Democratic Citizenship. *Journal of Communication*, 56(4), 728–753. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00317.x>
- Sevelsted, A. (2019). Degeneration, Protestantism, and Social Democracy: The Case of Alcoholism and “Illiberal” Policies and Practices in Denmark 1900–43. *Social Science History*, 43(1), 87–111. <https://doi.org/10.1017/ssh.2018.35>
- Shaw, M. (2022). Civil Society. In L. Kurtz (Ed.), *Encyclopedia of Violence, Peace, and Conflict—3rd Edition*. Academic Press. <https://shop.elsevier.com/books/encyclopedia-of-violence-peace-and-conflict/kurtz/978-0-12-820195-4>
- Shiple, A. (2008). Social Comparison and prosocial behavior: An applied study of social identity theory in community food drives. *Psychological Reports*, 102(2), 425–434. <https://doi.org/10.2466/pr0.102.2.425-434>

- Shodiqin, F. A., & Junaidi, J. (2022). Implementation of Albert Bandura's Social Learning Theory in Cultivating Clean and Healthy Life Behavior in Santri. *Review of Islamic Studies*, 1(1), Article 1. <https://doi.org/10.35316/ris.v1i1.391>
- Shultz, L. (2007). Educating for Global Citizenship: Conflicting Agendas and Understandings. *Alberta Journal of Educational Research*, 53(3), Article 3. <https://doi.org/10.11575/ajer.v53i3.55291>
- Sibbett, L. (2016). Toward a Transformative Criticality for Democratic Citizenship Education. *Democracy and Education*, 24(2). <https://democracyeducationjournal.org/home/vol24/iss2/1>
- Smith, K. L., Meah, Y., Reininger, B., Farr, M., Zeidman, J., & Thomas, D. C. (2013). Integrating service learning into the curriculum: Lessons from the field. *Medical Teacher*, 35(5), e1139–e1148. <https://doi.org/10.3109/0142159X.2012.735383>
- Sömersalu, L. (2022). *Civic Cultures in Eastern Europe: Communication spaces and media practices of Estonian civil society organizations*. E-Print.
- Spaiser, V., Ranganathan, S., Mann, R. P., & Sumpter, D. J. T. (2014). The Dynamics of Democracy, Development and Cultural Values. *PLOS ONE*, 9(6), e97856. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0097856>
- Spears, P. D. (2012). Luther, Protestantism, and Education. In W. Jeynes & D. W. Robinson (Ed.), *International Handbook of Protestant Education* (pp. 295–307). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2387-0_14
- Staeheli, L. A. (2008). Citizenship and the problem of community. *Political Geography*, 27(1), 5–21. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2007.09.002>
- Starkey, H. (2002). *Guide for the development of Language Education Policies in Europe From Linguistic Diversity to Plurilingual Education*. Council of Europe.
- Stefanski, A., Valli, L., & Jacobson, R. (2016). Beyond Involvement and Engagement: The Role of the Family in School-Community Partnerships. *School Community Journal*, 26(2), 135–160. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1124001>
- Stoecker, R. (2012). *Research Methods for Community Change: A Project-Based Approach*. SAGE Publications.
- Stoll-Kleemann, S., & Welp, M. (2006). Towards a More Effective and Democratic Natural Resources Management. In S. Stollkleemann & M. Welp (Ed.), *Stakeholder Dialogues in Natural Resources Management: Theory and Practice* (pp. 17–39). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-540-36917-2_2
- Sue, K., & Marilyn, T. (2016). *Challenging The Third Sector: Global Prospects For Active Citizenship*. Policy Press.
- Sulistiyarini, S., Utami, T., & Hasmika, H. (2019). Project Citizen Model as Character Education Strengthening. *Journal of Education, Teaching and Learning*, 4(1), 233–237. <https://www.learntechlib.org/p/209850/>
- Syarofa, N., Rusmansyah, R., & Isnawati, I. (2022). Implementing a Civic Skills-Focused Problem Posing Model to Enhance Problem-Solving Competencies in Elementary School Students: A Systematic Literature Review. *Jurnal Pendidikan Humaniora*, 10(4), Article 4. <http://journal.um.ac.id/index.php/jph/article/view/21423>
- Şanlı, Ö., & Altun, M. (2015). The Significance of Establishing Democratic Education Environment at Schools. *Journal of Education and Instructional Studie in the World*, 5(2). https://www.researchgate.net/profile/Caglar-Demir/publication/331386030_Role_of_Women_in_Education_in_Victorian_England/links/5c76fde6458515831f756b06/Role-of-Women-in-Education-in-Victorian-England.pdf#page=7
- Tajfel, H. (Ed.). (2010). *Social Identity and Intergroup Relations*. Cambridge University Press.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (2004). The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. In *Political Psychology*. Psychology Press.
- ten Dam, G., & Volman, M. (2004). Critical thinking as a citizenship competence: Teaching strategies. *Learning and Instruction*, 14(4), 359–379. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2004.01.005>
- The Treaty of Lisbon | Fact Sheets on the European Union | European Parliament*. (2022, aprilie 30). <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>
- Theiss-Morse, E., & Hibbing, J. R. (2005). Citizenship and civic engagement. *Annual Review of Political Science*, 8(Volume 8, 2005), 227–249. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.8.082103.104829>
- Tilly, C. (1995). Citizenship, Identity and Social History. *International Review of Social History*, 40(S3), 1–17. <https://doi.org/10.1017/S0020859000113586>
- Tolo, K. W. (1998). *An Assessment of „We the People...Project Citizen”: Promoting Citizenship in Classrooms and Communities. A Report by the Policy Research Project on „An Assessment of Project Citizen.” Policy Research Project Report Number 129*. Lyndon B.
- Tratatele de la Maastricht și de la Amsterdam | Fișe descriptive despre Uniunea Europeană | Parlamentul European*. (f.a.). Preluat în 8 noiembrie 2022, din <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/3/tratatele-de-la-maastricht-si-de-la-amsterdam>

- Tratatele inițiale | Fișe descriptive despre Uniunea Europeană | Parlamentul European.* (f.a.). Preluat în 8 noiembrie 2022, din <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/1/tratatele-initale>
- Tratatul de la Nisa și Convenția privind viitorul Europei | Fișe descriptive despre Uniunea Europeană | Parlamentul European.* (f.a.). Preluat în 16 noiembrie 2022, din <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/4/tratatul-de-la-nisa-si-conventia-privind-viitorul-europei>
- Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată). (2012). *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, C 326/15, 34.
- Treaty on European Union, Maastricht, 191 OJ C (1992). <http://data.europa.eu/eli/treaty/teu/sign/eng>
- Trepte, S., & Loy, L. (2017). *Social Identity Theory and Self-Categorization Theory*. <https://doi.org/10.1002/9781118783764.wbieme0088>
- Tuhuteru, L. (2023). The Role of Citizenship Education in Efforts to Instill Democratic Values. *International Journal of Humanities Education and Social Sciences*, 2(4). <https://doi.org/10.55227/ijhess.v2i4.361>
- Turner, P. R. (1994). *Class, community and culture in nineteenth-century France: The growth of voluntary associations in Roanne, 1860-1914*. UMI. <http://www.proquest.com/openview/51bc20968e8d9466df74bfd2c6c35b98/1?cbl=18750&diss=y&pq-origsite=gscholar>
- Úcar, X. (2021). Social pedagogy, social education and social work in Spain: Convergent paths. *International Journal of Social Pedagogy*, 10. <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2021.v10.x.001>
- UN General Assembly. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015*. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement>
- Veldhuis, R. (1997, decembrie 11). *Project: Education for Democratic Citizenship*. Education for Democratic Citizenship: Dimensions of Citizenship, Core Competencies, Variables, and International Activities, Strasbourg. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED430867.pdf>
- Velea, S., Căpiță, L., Teșileanu, A., & Stoica, E. (2013). Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului în România. În *Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului, 2013. O perspectivă asupra situației din Croația, Ungaria, Muntenegru și România*. Editura Universitară și Institutul de Științe ale Educației.
- Victoria Nkechi Chikwelu, P. (2018). Social Studies Education and Civic Education Implications for National Development. *Nnadiabube Journal of Education in Africa*, 3(2), Article 2. <https://acjol.org/index.php/njea/article/view/610>
- Villareal, E. R. D. los R., Vicente, O. R. S., & Cruz, I. A. V. (2023). Civic Education as a Sustainable Value in the Formation of Citizens. *Open Journal of Social Sciences*, 11(4), Article 4. <https://doi.org/10.4236/jss.2023.114028>
- Viswambaran, V. K., & Shafeek, S. (2019). Project Based Learning (PBL) Approach for Improving the Student Engagement in Vocational Education: An investigation on students' learning experiences & achievements. *2019 Advances in Science and Engineering Technology International Conferences (ASET)*, 1–8. <https://doi.org/10.1109/ICASET.2019.8714463>
- Waghid, Y. (2007). Educating for democratic citizenship and cosmopolitanism. *South African Journal of Higher Education*, 21(5), 584–595. <https://doi.org/10.10520/EJC37365>
- Walker, A. E., Leary, H., Hmelo-Silver, C. E., & Ertmer, P. A. (2015). *Essential Readings in Problem-based Learning*. Purdue University Press.
- What is EDC/HRE - Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education (EDC/HRE)*. (f.a.). Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education (EDC/HRE). Preluat în 9 ianuarie 2024, din <https://www.coe.int/en/web/edc/what-is-edc/hre>
- Wolfe, A. B. (1944). Economy and Democracy. *The American Economic Review*, 34(1), 2–20. <https://www.jstor.org/stable/1813719>
- Youniss, J. (2011). Civic Education: What Schools Can Do to Encourage Civic Identity and Action. *Applied Developmental Science*, 15(2), 98–103. <https://doi.org/10.1080/10888691.2011.560814>
- Zembylas, M. (2022). Democratic education in the post-democratic turn: Disenchantment with democracy and the pedagogical potential of ugly and negative feelings. *Education, Citizenship and Social Justice*, 18(2). <https://doi.org/10.1177/174619792110618>
- Zivi, K. (2011). *Making Rights Claims: A Practice of Democratic Citizenship*. Oxford University Press.
- Zivi, K. D. (1997). Examining Pedagogy in the Service-Learning Classroom: Reflections on Integrating Service-Learning Into the Curriculum. În *Experiencing Citizenship*. Routledge.